

RAPORT

Implementarea studiului de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților din învățământul superior (promoțiile 2006 și 2010)

Cuprins

1. Descrierea generală a proiectului: scop, obiective, rezultate așteptate	4
2. Descrierea studiului APM	5
2.1. Elemente generale: grup țintă, activități, relevanță	5
2.2. Contribuția universităților la realizarea activităților din proiect: interese și participare în proiect	7
3. Cadrul teoretic de realizare al studiului: teorii, ipoteze care au modelat designul cercetării	9
3.1. Metoda de cercetare	9
3.2. Instrumentul de cercetare	9
3.2.1. Chestionarul	9
3.2.2. Scurtă prezentare a procesului de actualizare a chestionarului	10
3.3. Aplicarea instrumentului de cercetare	11
3.3.1. Populația consultată și eșantionul realizat	11
3.3.2. Colectarea datelor	11
4. Rezultatele obținute pentru cohortele de absolvenți 2006 și 2010	16
4.1. Analiza gradului de acoperire al studiului	16
4.1.1. Universități participante la studiu	16
4.1.2. Date socio-demografice	17
4.2. Perioada de studiu și condiții de studiu	19
4.3. Competențe dobândite	22
4.4. Procesul de căutare a unui loc de muncă	24
4.5. Tranziția de la școală la muncă	28
4.5.1. Primul loc de muncă	28
4.5.2. Numărul total de locuri de muncă avute până în prezent	32
4.6. Actualul loc de muncă	34
4.7. Analiza adecvării locului de muncă actual la domeniul de studiu	39
5. Concluzii	43
6. Asupra sustenabilității proiectului	44
7. Anexă: Sinteza rezultatelor descriptive	

Cuprins grafice și tabele

Grafic 1. Evoluția numărului de accesări zilnice ale chestionarului de monitorizare	15
Grafic 2. Evoluția creșterilor procentuale cumulate ale numărului de accesări	15
Grafic 3. Distribuția absolvenților pe promoții, domeniu de studiu și sexe (% absolvenți de sex feminin, diferența până la 100% o reprezintă absolvenții de sex masculin)	17
Grafic 4. Media și mediana vârstei la absolvire pe domenii de studiu pentru cohorta 2006 (nr. Ani)	18
Grafic 5. Media și mediana vârstei la absolvire pe domenii de studiu pentru cohorta 2010 (nr. Ani)	18
Grafic 6. Ponderea studenților pe domeniu și formă de proprietate (% a învățământului privat)	19
Grafic 7. Distribuția absolvenților după domeniul de studiu și anul absolvirii (%)	20
Grafic 8. Ați finalizat programul de licență în perioada standard/ (%)	20
Grafic 9. Când ați început să căutați un loc de muncă? (% , pe promoții)	24
Grafic 10. Când ați început să căutați un loc de muncă? (% , pe tip de învățământ public/privat)	24
Grafic 11. Distribuția absolvenților care nu au avut niciodată nici un loc de muncă după absolvire, precum și a celor care au același loc de muncă de dinaintea absolvirii (%)	28
Grafic 12. Venitul net la primul loc de muncă, pe cohorte (%)	30
Grafic 13. Venitul net la primul loc de muncă, pe sexe (%)	31
Grafic 14. Sub-ocupare și supra-ocupare la primul loc de muncă, pe cohorte (%)	31
Grafic 15. Sub-ocupare și supra-ocupare la primul loc de muncă, pe sexe (%)	32
Grafic 16. Numărul mediu de locuri de muncă în funcție de sub-ocuparea și supra-ocuparea la primul loc de muncă	34
Grafic 17. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei (% necumulative)	34
Grafic 18. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei, pe cohorte (% necumulative)	35
Grafic 19. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei, pe tip de învățământ public/privat (% necumulative)	35
Grafic 20. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei, pe sexe (% necumulative)	36
Grafic 21. Venitul la actualul loc de muncă, pe cohorte (%)	38
Grafic 22. Venitul la actualul loc de muncă, pe sexe (%)	38
Grafic 23. „ce domeniu de studii considerați că este cel mai potrivit pentru tipul de activitate pe care o desfășurați la locul de muncă actual?”, interior = 2006 și exterior = 2010, (%)	39
Tabel 1. Structura pe promoții a absolvenților invitați să participe la studiu și a respondenților, la nivel general	14
Tabel 2. Evoluția numărului de accesări ale chestionarului, pe etape de contactare	15
Tabel 3. Universități și absolvenți participanți la studiu	16
Tabel 4. Vârsta medie la absolvire pe cohorte investigate, precum și după forma de finanțare a instituției de învățământ absolvite (nr. Ani)	18
Tabel 5. Media generală la absolvire, în funcție de forma de finanțare a instituției de învățământ, precum și în funcție de forma de finanțare a programului de studii urmat (pe o scală de la 6 la 10)	21
Tabel 6. "cum evaluați următoarele opțiuni și condiții de studiu din cadrul programului de studii absolvit?" (media notelor de la 1 la 5)	21
Tabel 7. "cum evaluați nivelul propriu de competențe în urma absolvirii programului de licență?" (media notelor de la 1 la 5)	22
Tabel 8. "cum evaluați nivelul propriu de competențe în urma absolvirii programului de licență?" Vs "care este nivelul de competențe solicitat pentru tipul de activitate pe care o desfășurați în prezent?" (media notelor de la 1 la 5)	23
Tabel 9. Durata de căutare a unui loc de muncă după absolvire (nr. Luni)	25
Tabel 10. Modalități de căutare a primului loc de muncă, în funcție de sexul absolvenților, anul absolvirii și tipul de învățământ (% din numărul total de răspunsuri valide pentru fiecare item)	26
Tabel 11. Media și mediana numărului de angajatori contactați	27
Tabel 12. Distribuția absolvenților care nu au avut niciodată nici un loc de muncă după absolvire, precum și a celor care au același loc de muncă de dinaintea absolvirii, pe domenii de studiu (%)	28
Tabel 13. Care au fost factorii de succes în găsirea primului loc de muncă în opinia absolvenților, pe cohorte (media calificativelor de la 1 la 5 acordate)	29
Tabel 14. Tipul contractului la primul loc de muncă (%)	30
Tabel 15. Numărul mediu de locuri de muncă pe cohorte și tip de învățământ public/privat	32
Tabel 16. Numărul mediu de locuri de muncă pe cohorte și tip de învățământ public/privat	33
Tabel 17. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei, pe domenii de studiu (% necumulative)	36
Tabel 18. Tipul contractului la actualul loc de muncă (%)	37
Tabel 19. Rezultatele analizei de regresie logistică binomială	41

1. Descrierea generală a proiectului: scop, obiective, rezultate așteptate

Raportul de față prezintă extinderea rezultatelor obținute ca urmare a continuării implementării la nivel național a studiului pilot de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților din instituțiile de învățământ superior de stat și particulare, cercetare desfășurată în cadrul proiectului *Studiul național de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților din învățământul superior: Absolvenții și Piața Muncii (APM)*. Astfel, într-o primă etapă a proiectului a fost monitorizată inserția pe piața muncii a absolvenților promoțiilor 2005 și 2009, iar în cea de a doua, desfășurată în urma prelungirii proiectului cu încă un an, a absolvenților promoțiilor 2006 și 2010.

Proiectul *APM* a fost cofinanțat de Uniunea Europeană prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013 și implementat de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării în parteneriat cu Centrul Internațional pentru Cercetare în Învățământul Superior (INCHER), Universitatea din Kassel, Germania.

Necesitatea dezvoltării acestui proiect a apărut în contextul în care au fost identificate, la nivel național, o serie de problematici privind relaționarea sistemului educațional cu piața muncii: informații insuficiente cu privire la inserția absolvenților pe piața muncii, lipsa monitorizărilor pe termen lung a inserției sociale și profesionale a absolvenților, capacitatea instituțională scăzută de a realiza periodic astfel de monitorizări, nivel redus de asistență acordat pentru implementarea strategiei naționale privind piața muncii, implicarea insuficientă a angajatorilor în probleme legate de educație, investiții reduse în resursa umană înalt calificată (absolvenți de studii superioare). Astfel, scopul proiectului a fost acela de a furniza un instrument de monitorizare la nivel național, care să faciliteze corelarea ofertei educaționale cu cerințele pieței muncii de la nivel național și european, și astfel să ofere informații utile în rezolvarea acestor problematici.

De asemenea, având în vedere acest context existent la nivel național, proiectul și-a propus ca obiectiv general consolidarea rolului universităților în evaluarea modului în care cunoștințele, competențele și abilitățile dobândite sunt suficiente pentru a permite absolvenților de învățământ superior să se angajeze pe piața muncii sau să-și continue studiile. Consolidarea abilității universităților de a dezvolta astfel de monitorizări are ca obiectiv pe termen lung crearea unei rețele de universități care să realizeze, în colaborare, studii independente privind inserția absolvenților pe piața muncii, folosind instrumente și metodologii comune, oferind astfel informații riguroase care să poată fi agregate și analizate la nivel național.

De altfel, anul de prelungire al proiectului *APM* a fost considerat a fi o etapă de tranziție către realizarea anuală a unor studii independente, la nivelul universităților, dar urmărind o metodologie comună la nivel național și alinierea la standardele europene, acesta reprezentând primul demers din România realizat la nivel național pentru identificarea nevoilor și așteptărilor absolvenților de studii superioare ajunși pe piața muncii, dar și a nevoilor celei din urmă cu privire la cunoștințele și abilitățile necesare absolvenților pentru a răspunde cât mai adecvat cerințelor angajatorilor.

Obiectivele specifice ale studiului au urmărit, pe de o parte, în mod direct dezvoltarea socio-profesională a absolvenților (identificarea competențelor absolventului în momentul terminării studiilor, corelarea competențelor dobândite în timpul studiilor cu profilul său socio-biografic, determinarea gradului în care competențele și cunoștințele dobândite de absolvent vor fi utilizate în cariera sa profesională), dar au existat, pe de altă parte, și obiective specifice relaționate cu capacitatea de realizare de studii de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților (dezvoltarea, pilotarea și consolidarea instrumentelor instituționale, la nivel național și la nivel de universitate, pentru realizarea monitorizării periodice a inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ superior, precum și promovarea și sprijinirea la nivel național a abordărilor metodologice privind realizarea studiilor de inserție pe piața muncii a absolvenților).

Semnificația rezultatelor este accentuată de faptul că această cercetare a fost adresată tuturor absolvenților unei promoții și nu doar pe un eșantion al acestora. Abordarea aleasă a permis identificarea problemelor sau performanțelor la nivelul fiecărui program de studiu al unei universități. Ca urmare, noul studiu reprezintă încă o „radiografie” detaliată a rezultatelor sistemului de învățământ superior din România, care împreună cu cea realizată anterior, oferă o imagine „în derulare” asupra evoluției

sistemului, urmărindu-se ca pe termen lung să contribuie la dezvoltarea managementului învățământului superior și a sistemelor de asigurare a calității în învățământul superior, prin derularea periodică de astfel de studii de monitorizare.

În cele ce urmează, raportul va prezenta modul în care s-a conceput, realizat și aplicat acest studiu, modalitatea în care s-au colectat, codat și analizat datele, precum și analizele statistice realizate, interpretările rezultatelor obținute, concluziile și recomandările studiului.

2. Descrierea studiului APM

2.1. Elemente generale: grup țintă, activități, relevanță

Noul studiu de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților din instituțiile de învățământ superior de stat și particulare din România a vizat, continuând ideea studiului desfășurat în anul 2011, evaluarea carierei profesionale în două momente considerate a fi reprezentative pentru evoluția tinerilor angajați: la 1 an de la absolvire, când aceștia se află în etapa de tranziție dintre studiu și activitatea profesională, și la 5 ani de la absolvire, o perioadă considerată a fi suficientă pentru atingerea unui anumit nivel profesional și conturarea unei percepții individuale privind nevoile/necesitățile profesionale și de angajare. Urmărind acest deziderat, studiul a fost adresat absolvenților din promoțiile 2010, aflați la un an de la absolvire și 2006, aflați la 5 ani de la absolvire. De asemenea, datorită momentului aplicării studiului, a continuat să existe o consecință indirectă, dar importantă, a acestei abordări, respectiv obținerea de informații detaliate privind legătura dintre studiile absolvite și traseul socio-profesional, pentru două categorii distincte de persoane: absolvenți de studii universitare de lungă durată (promoția 2006) și absolvenți de studii universitare de licență (promoția 2010).

Din punct de vedere practic, studiul pilot a constatat în aplicarea unui chestionar online care urmărește traseul unui absolvent începând cu anii de studii, continuând cu momentul crucial al obținerii primului loc de muncă și apoi cu alte elemente importante pentru evoluția sa profesională.

Activitatea de actualizare a chestionarului de monitorizare pentru noile promoții vizate și analiza informațiilor colectate prin intermediul acestuia au reprezentat activitățile centrale ale studiului ce vor fi descrise pe larg în capitolele următoare. Prin structurarea analizei și implicit a chestionarului, s-a urmărit obținerea unor răspunsuri concrete, care să ofere suportul necesar pentru rezolvarea problemelor identificate la nivelul societății civile și pe piața muncii: creșterea relevanței învățământului superior pentru piața muncii și pentru societatea bazată pe cunoaștere, adaptarea ofertei educaționale în funcție de evoluția pieței muncii, creșterea angajabilității ca urmare a identificării competențelor transversale cheie, orientarea educației spre dezvoltarea de competențe, abilități și aptitudini necesare pe piața muncii, creșterea responsabilității partenerilor sociali/angajatorilor și a interesului acestora pentru învățământul superior, dezvoltarea de instrumente pentru aplicarea eficientă a indicatorilor de calitate pe baza cărora este evaluat nivelul de performanță al rezultatelor din învățământul superior și monitorizarea periodică în vederea creșterii inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ superior sunt cele care au fost identificate la momentul actual.

Și în cazul studiului realizat pe promoțiile 2006 și 2010, eforturile în plan conceptual au fost dublate de acțiuni, cu caracter preponderent tehnic, care au vizat obținerea unui număr cât mai mare de absolvenți care să participe la studiu. Astfel, primele activități ale proiectului au urmărit implicarea în proiect a unui număr cât mai mare de universități. După încheierea acordurilor de colaborare inter-instituționale și actualizarea chestionarului de monitorizare eforturile au fost orientate pentru o cât mai bună consolidare a bazelor de date cu date de contact ale absolvenților în vederea asigurării unui număr cât mai mare de participanți (potențiali) la studiu. Față de primul studiu, o diferență majoră a fost aceea că absolvenții au fost contactați preponderent prin email, ceea ce a condus la completarea cu prioritate în bazele de date a acestui tip de dată de contact. O altă activitate importantă specifică noului studiu a fost aceea a dezvoltării la nivelul UEFISCDI a unei platforme informatice prin intermediul căreia să fie contactați absolvenții. Detalii cu privire la aceste elemente și alte aspecte care au diferențiat noul studiu de cel efectuat în anul 2011 se regăsesc în capitolele următoare ale documentului.

A urmat apoi procesul de contactare a absolvenților care a constat în cinci runde succesive în care s-au transmis invitații de participare la studiu și mesaje de reamintire prin poșta electronică. Desfășurat, în principal, pe parcursul lunii aprilie 2012, acest proces a implicat cea mai importantă mobilizare a resurselor, umane și materiale, la nivel central dar și în fiecare din universitățile participante.

Suplimentar acțiunilor orientate direct pentru actualizarea chestionarului, contactarea absolvenților pentru completarea acestuia și analiza răspunsurilor, buna desfășurare a realizării studiului a fost asigurată de o întreagă serie de acțiuni care au vizat preponderent coordonarea, monitorizarea și promovarea întregului proces, precum și elaborarea modele de documente (scrisori de invitație și reamintire), proceduri (de aplicare) și aplicații informatice de suport (pentru raportarea activității și selecția absolvenților care nu au completat chestionarul la momentul unei noi runde de transmitere).

Prin complexitatea activităților desfășurate, numărul mare și diversitatea universităților și persoanelor implicate în derularea acestora și bogatul fond documentar rezultat, studiul poate fi considerat a fi cel mai important demers realizat până acum în România în direcția creării unui sistem unitar de monitorizare a evoluției profesionale a absolvenților la nivelul instituțiilor de învățământ superior. De altfel, unul din demersurile întreprinse de echipa centrală pentru desfășurarea noului studiu a fost acela al dezvoltării platformei informatice, facilitățile actuale ale acesteia putând constitui baza sistemului unitar de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților.

Complexitatea procesului de realizare a studiului provine și dintr-o a doua direcție importantă, care garantează relevanța majoră a studiului pentru sistemul de învățământ românesc, aceea dată de rezultatele efective ale cercetării. Acestea au la bază un volum impresionant de informații generat atât de numărul mare de întrebări cuprinse în chestionarul de monitorizare, cât și de numărul mare de absolvenți care l-au completat. În plus, noile rezultate obținute pentru promoțiile 2006 și 2010 se adaugă celor obținute pentru promoțiile 2005 și 2009. De asemenea, trebuie accentuat faptul că prin modul în care a fost elaborată, această cercetare nu și-a propus să fie, și nici nu este, un studiu reprezentativ la nivel național, în sensul "clasic" al termenului, și prin urmare rezultatele obținute nu pot fi generalizate pentru întreaga populație de absolvenți. Acest lucru însă nu diminuează importanța rezultatelor obținute, studiul adresându-se nemijlocit întregii populații.

Abordarea avută în cadrul proiectului se adresează personalului cu funcții de conducere în universități și facultăți, care este considerat a fi principalul beneficiar al studiului. Studiul oferă, spre deosebire de o cercetare realizată pe un eșantion reprezentativ, posibilitatea realizării unor analize detaliate pe universități, facultăți și chiar programe de studiu. Acest aspect esențial este accentuat de setul de întrebări deschise inclus în chestionar, care se pretează la analize în profunzime de natură calitativă, prin care fiecare absolvent devine un subiect specific al studiului și nu doar o componentă numerică a uneia sau mai multora analize statistice.

În același timp, în limitele impuse de imposibilitatea unor generalizări la nivelul promoțiilor, dar luând în calcul numărul foarte mare de absolvenți care au participat la studiu și volumul mare de date culese pentru **cazurile studiate**, se poate afirma faptul că rezultatele studiului oferă informații fundamentale pentru personalul instituțiilor implicate în elaborarea și aplicarea politicilor în învățământul superior în România. Dintre acestea putem aminti Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MECTS), Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS), Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI), Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC), Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS). În același timp, studiul se adresează și publicului larg care ar putea fi interesat de rezultatele obținute mai ales din perspectiva viitorilor studenți, a studenților și a absolvenților, dar și din perspectiva potențialilor angajatori din România și din străinătate. Nu în ultimul rând, atât datele primare colectate, cât și rezultatele analizelor, reprezintă un material bogat pentru cercetătorii din domeniul științelor sociale, fiind previzibilă realizarea în viitor a mai multor studii pornind de la analize secundare, realizate pe baza datelor și informațiilor oferite de această cercetare.

2.2. Contribuția universităților la realizarea activităților din proiect: interese și participare în proiect

Considerat a fi o etapă de tranziție către realizarea anuală a unor studii independente, la nivelul universităților, anul de prelungire al proiectului APM a reprezentat o nouă fază spre atingerea obiectivului central de consolidare a rolului universităților în evaluarea modului în care cunoștințele, competențele și abilitățile dobândite sunt suficiente pentru a permite absolvenților de învățământ superior să se angajeze pe piața muncii sau să-și continue studiile. Viziunea pe termen lung constă în asigurarea premiselor necesare pentru crearea unei rețele de universități care să realizeze în colaborare studii independente privind inserția absolvenților pe piața muncii, folosind instrumente și metodologii comune, oferind astfel informații riguroase care să poată fi agregate și analizate la nivel național. Pe parcursul primului studiu realizat în 2011 pentru promoțiile 2005 și 2009, eforturile au fost orientate către dezvoltare de metode și instrumente și învățare prin experiență directă asistată. Noul studiu a urmărit preponderent, dincolo de obținerea unor rezultate pentru alte două promoții de absolvenți, fructificarea achizițiilor anterioare într-un context în care există un grad mai ridicat de libertate în ceea ce privește deciziile adoptate la nivel instituțional.

Concret echipa centrală a proiectului adoptată pentru noua aplicare a studiului o soluția prin care recomandările detaliate, utilizate pentru studiul anterior, au fost înlocuite cu propuneri mai flexibile, singura restricție importantă fiind respectarea calendarului comun de aplicare, deși și pentru aceasta nu a fost exclusă posibilitatea utilizării unui calendar specific de aplicare. Ideea centrală, urmărită consecvent în toate etapele de aplicare a noului studiu, a fost aceea de a asigura o autonomie cât mai mare pentru echipele de experți ale universităților, atât în procesul decizional cât și în activitățile propriu-zise. S-a urmărit însă și asigurarea unor canale permanente de comunicare între instituțiile participante și centru, pentru a asigura în continuare sprijinul necesar. Creșterea interesului conducerii universităților pentru alocarea de resurse în vederea realizării acestui tip de studii în mod independent, prin evidențierea atât a importanței rezultatelor obținute cât și a competențelor individuale dezvoltate de experții instituționali pe parcursul derulării proiectului a rămas în continuare un aspect prioritar.

Interesului manifestat la nivelul universităților pentru participarea la noul studiu, în condițiile în care acestea au preluat susținerea financiară a eforturilor de la nivel instituțional și în contextul în care complexitatea activităților implicate era deja cunoscută, după experiența acumulată în anul anterior, a reprezentat un semn mult mai profund și mai nuanțat. Pe de o parte, se poate remarca faptul că numărul de universități a înregistrat o scădere, previzibilă de altfel, de la 55 de instituții participante la primul studiu, la doar 42 de universități pentru cel de al doilea. Pe de altă parte însă, este demn de semnal și că, beneficiind de experiența acumulată, aproximativ jumătate din instituții au ales să realizeze procesul de contactare a absolvenților în mod independent, iar aproape un sfert au alocat și resurse financiare suplimentare pentru transmiterea de scrisori poștale, deși metodologia propusă prevedea transmiterea exclusiv de e-mail-uri și SMS-uri, tocmai pentru a evita apariția unui efort suplimentar la nivelul universităților.

Noul cadru de colaborare între echipa centrală și universități a fost discutat în cadrul seminarului național desfășurat în perioada 21-22 noiembrie 2011. Cu același prilej, a fost și exemplificat pentru prima dată creșterea aportului decizional al echipelor instituționale, reprezentanții acestora fiind invitați să completeze un chestionar de identificare a situației existente la nivelul fiecărei universități, având o secțiune dedicată aplicării chestionarului de monitorizare pentru noile promoții de absolvenți 2006 și 2010 conținând atât elemente care să permită adaptarea noului studiu la condițiile specifice, cum ar fi cele legate de interesul manifestat și resursele alocate de conducerea universității pentru acesta, cât și întrebări privind modalitatea în care echipa centrală poate sprijini desfășurarea activității și privind calendarul de aplicare pentru această nouă etapă de aplicare. Pe baza informațiilor astfel colectate a putut fi creat un cadru comun de referință la nivel instituțional, care putea fi însă adaptat de fiecare universitate în funcție de particularitățile sale specifice.

Tot în cadrul seminarului din noiembrie au fost discutate și elemente de natură conceptuală și tehnică privind ajustarea chestionarului de monitorizare pentru noul studiu. Deși modificările au fost operate la nivel central, multe dintre acestea au provenit din propunerile formulate de experții partenerului

german și din cele venite de la universități. Ajustarea chestionarului a avut o importanță aparte, având în vedere faptul că s-a urmărit obținerea unei variante finale care să poată fi aplicată fără modificări și în anii următori. În același timp s-a urmărit asigurarea unui echilibru între operarea unor modificări minime, care să permită comparabilitatea rezultatelor cu cele obținute de la primul studiu și rectificarea tuturor problemelor semnalate de reprezentanții universităților pornind de la observațiile primite în mod direct de la absolvenți.

Consolidarea și validarea bazelor de date cu datele de contact ale absolvenților a fost considerată pentru noul studiu o activitate absolut independentă, aflată exclusiv în sarcina universităților, echipa centrală oferind însă consultanța necesară prin intermediul unei metodologii cadru, document care a fost pus la dispoziția echipelor instituționale. Ca și în cazul primului studiu această activitate a presupus identificarea informațiilor privind absolvenții existente în cadrul universității (format electronic și/sau hârtie), introducerea informațiilor identificate anterior într-o bază de date centralizată la nivel instituțional, completarea informațiilor lipsă utilizând la libera alegere metodele cunoscute pentru căutare și validare (verificarea și actualizarea) informațiilor privind absolvenții prin intermediul unor metode și tehnici specifice (e-mail, contact telefonic, scrisoare poștală, discuții directe cu absolvenții, forum, metode combinate).

Un element de noutate l-a constituit, simplificarea semnificativă a structurii bazei de date propuse pentru gestionarea datelor de contact ale absolvenților, noua structură fiind corelată cu cea a platformei informatice dezvoltate la nivel central, fapt care a condus la reducerea numărului de câmpuri care au fost propuse cu titlu obligatoriu, dar și a celor menționate cu titlu opțional. În acest sens singurele date de contact propriu-zise propuse cu titlu obligatoriu au fost adresa de e-mail și telefonul, metodologia cadru prevăzând pentru noul studiu contactarea absolvenților doar prin aceste metode având costuri cu mult mai mici decât în cazul transmiterii scrisorilor poștale. Astfel s-a urmărit reducerea efortului universităților implicate în toate etapele de aplicare a studiului la un nivel suportabil și pentru cazul în care astfel de cercetare s-ar relua independent, fără suportul asigurat de existența unui proiect.

Principala simplificare operată pentru noul studiu a vizat activitatea cea mai importantă și mai complexă în care echipele de experți ale universităților au rolul central și anume contactarea efectivă a absolvenților. Experții echipei centrale au dezvoltat și au pus la dispoziția universităților o platformă informatică care să permită derularea procesului de contactare într-o manieră semi-automată. Fiecărei echipe instituționale i s-a creat un cont cu acces restricționat prin intermediul căruia aceasta putea mai întâi să-și încarce și apoi să-și gestioneze baza de date cu absolvenți în platformă. Pentru facilitarea acțiunii de încărcare a datelor a fost creată o aplicație sub forma unui document excel care conținea o opțiune de creare în maniera directă a formatului XML care putea fi importat în platforma informatică centrală. Totodată, având în vedere faptul că această abordare era cu totul nouă dincolo de instrucțiunile generale transmise către toate universitățile, experții echipei centrale au colaborat pas cu pas cu echipele instituționale până la finalizarea acestei importante acțiuni preliminare.

Tot în această etapă preliminară au fost realizate în colaborare și celelalte activități preparative, care erau cunoscute deja de experții instituționali dintre care pot fi menționate: stabilirea calendarului de aplicare, a modelului de invitație, reactivarea sau, după caz, crearea pe unei pagini dedicată prezentării proiectului site-ul fiecărei universități participante, având dublul scop de promovare, cât și de asigurare a accesului la chestionarul de monitorizare on-line. Având în vedere faptul că exista deja o importantă experiență în aplicarea chestionarului nu a mai fost necesară organizarea unei pretestări a acestuia.

Și de această dată atenția acordată activităților pregătitoare a fost evidențiată de modul în care a decurs procesul efectiv de contactare a absolvenților. Deși nivelul de libertate în adoptarea deciziilor specifice și derularea acțiunilor a fost cu mult mai ridicat, toate cele cinci runde de contactare s-au desfășurat cu o excelentă sincronizare. Rezultatul, probat de graficele evolutive de analiză a procesului, este cu atât mai notabil cu cât aproape jumătate dintre universități au preferat să transmită invitațiile independent, fără a utiliza facilitățile oferite de platforma informatică, parte dintre ele intercalând și transmiterea de scrisori poștale, după un calendar stabilit de comun acord cu echipa centrală.

Experiența cumulată pe parcursul primei aplicări a studiului a fost probată nu doar de cei care au aplicat independent ci și de echipele care au ales să utilizeze platforma, având în vedere că întreaga

parte legată de actualizarea datelor de contact (eliminarea sau corectarea adreselor greșite și introducerea de noi date devenite disponibile pe parcursul contactării) au fost operate de experți, neputând fi automatizate. În orice caz, aceasta nu a schimbat însă nivelul de importanță al comunicării permanente și rapide între toți experții implicați, din echipa centrală, și universități, asigurate preponderent prin utilizarea metodei de distribuție a mesajelor de interes general către toți membrii echipei extinse și de transmiterea de mesaje individuale. Și de această dată nivelul de implicare și contribuțiile aduse de experții universităților a fost cât se poate de consistente purtând acum și încărcătura experienței acumulate, fapt probat și de maniera cu mult mai operativă în care a fost realizat în colaborare bilanțul procesului.

Concluzionând, se poate spune că această trecere succintă în revistă a contribuției universităților la realizarea activităților din proiect, demonstrează că scopul principal al perioadei de prelungire a proiectului a fost atins: *profesionalismul și implicarea dovedite de experții instituționali la această aplicare semi-independentă a studiului dovedesc că, pentru a se asigura continuitatea demersului de monitorizare anuală a evoluției profesionale a absolvenților este suficientă crearea unui cadru minimal care să le permită echipelor din universități să-și pună în valoare expertiza acumulată și apoi probată în cele două studii la care au participat cu succes.*

3. Cadrul teoretic de realizare al studiului: teorii, ipoteze care au modelat designul cercetării

3.1. Metoda de cercetare

Noul studiu național de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ superior din România s-a bazat pe rezultatele obținute pentru promoțiile 2005 și 2009, fiind în continuare luate în considerare experiențele, rezultatele și bunele practici ale studiilor similare de la nivel european, precum și contribuțiile experților de la Centrul Internațional pentru Cercetări în Învățământul Superior și Muncă al Universității din Kassel (INCHER).

Studiul a avut la bază rezultatele programului Phare TVET-RO 2005, în cadrul căruia au fost elaborate metodologii și instrumente de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ superior, rezultate preluate de MECT și introduse cu titlu de recomandare în metodologia-cadru aprobată prin ordin de ministru (nr.6012/21 noiembrie 2008).

Din punct de vedere metodologic, studiul a urmărit etapele de bază în realizarea unei astfel de cercetări (dezvoltarea conceptului și a instrumentului, colectarea și analiza datelor, raportarea) și s-a bazat pe instrucțiunile și metodele specifice pentru implementarea unor astfel de studii de monitorizare, dezvoltate de către experții INCHER.

3.2. Instrumentul de cercetare

3.2.1. Chestionarul

Pentru studiul desfășurat pentru promoțiile 2006 și 2010, s-a urmărit continuitatea în abordarea la nivel conceptual și modificarea cât mai puțin posibil a instrumentului de măsurare. În acest sens, echipa proiectului a avut în vedere posibilitatea comparării rezultatelor cu cele obținute în cazul promoțiilor 2005, respectiv 2009.

Etapa de realizare a conceptului și a instrumentului de măsurare a parcurs etapele deja cunoscute: definirea obiectivelor, a întrebărilor și a temelor de cercetare, stabilirea strategiei de cercetare (populație vizată și modalitate de contactare a participanților) și dezvoltarea chestionarului de monitorizare (indicatori, întrebări și itemi de răspuns, structurare și formatare, pretestare și variantă finală a chestionarului).

Demersul cercetării a urmărit aceiași pași, respectiv definirea obiectivelor, a întrebărilor vizate de studiu și selecția temelor de cercetare în funcție de necesitățile și direcțiile urmărite de studiu. S-a urmărit

identificarea de răspunsuri pentru aceleași *teme de cercetare* cum ar fi indicatorii necesari pentru monitorizarea corectă și cât mai completă a inserției pe piața muncii a absolvenților de studii superioare. Dintre aceștia, s-a avut în vedere durata căutării unui loc de muncă, situația profesională a absolventului, venitul, poziția ocupată la locul de muncă, potrivirea locului de muncă cu nivelul de pregătire al absolventului și cu domeniul de studii absolvit de acesta, satisfacția la locul de muncă, dar și alți indicatori cu o importanță asemănătoare. De asemenea, s-a urmărit modul de măsurare a semnalelor transmise de piața muncii în privința cerințelor la care trebuie să răspundă absolvenții; factorii care pot explica succesul absolvenților, pe lângă studiile superioare; transformările pe piața muncii, mobilitatea regională a absolvenților sau motivația personală a acestora din urmă; măsura în care succesul profesional este determinat de deținerea de studii superioare; elementele învățământului superior care au impact asupra carierei absolvenților (condițiile de studiu, curricula, etc).

Pentru a răspunde acestor teme de cercetare, studiul a avut în vedere în continuare o serie de *întrebări specifice* referitoare la:

- nivelul competențelor dobândite de absolvenți la terminarea studiilor;
- modalitatea în care este realizată trecerea de la studiile universitare la activitatea profesională;
- condițiile de angajare pentru absolvenții de învățământ superior la primul loc de muncă după absolvire și la momentul completării chestionarului (salariu, timp de lucru, tip de contract etc.);
- metodele de căutare a unui loc de muncă utilizate de absolvenții instituțiilor de învățământ superior din România;
- nivelul de utilizare în cariera profesională a competențelor dobândite de absolvent pe parcursul traseului său educațional;
- evaluarea retrospectivă a studiilor de către absolvenți;
- relația dintre traseul educațional și competențele dobândite și profilul socio-biografic;
- relația dintre studii, oferta educațională și succesul profesional.

3.2.2. Scurtă prezentare a procesului de actualizare a chestionarului

La fel ca în cazul primului studiu, pentru realizarea cercetării a fost utilizat, ca instrument de măsurare, un chestionar online de monitorizare de bază, standardizat la nivel național, care a fost particularizat pentru anumite domenii de studiu de interes și/sau cerințe specifice de la nivel instituțional. În fapt, au fost adăugate întrebări/itemi specifici pentru absolvenții din două domenii de studiu, psihologie și drept.

Chestionarul de monitorizare a inserției absolvenților pe piața muncii pentru studiul realizat pe promoțiile 2006 și 2010 a conținut preponderent „întrebări închise” (la care se răspunde prin „bifare” sau selectând dintr-o listă prestabilită) și a fost modificat urmărind propunerile formulate la seminarul național din 21-22 noiembrie 2012, precum și unele mesaje primite în anul 2010, al căror conținut nu și-a găsit locul în document la acel moment. De asemenea, în ceea ce privește nomenclatoarele asociate întrebărilor chestionarului, s-au avut în vedere rezultatele analizelor privind întrebările deschise din chestionarul utilizat în studiul pentru promoțiile 2005 și 2009. Astfel, în cadrul analizei rezultatelor s-au identificat o serie de noi variante de răspuns cu o frecvență mare în opțiunile absolvenților, care au fost codificate distinct, completându-se în acest fel listele predefinite.

Pentru a avea un grad cât mai mare de comparabilitate a datelor obținute cu cele din studiul anterior, modificările privind conținutul întrebărilor nu sunt semnificative. Totuși, s-a avut în vedere o simplificare a întrebărilor pe mai multe direcții: s-au reformulat unele texte urmărindu-se să fie mai scurte și mai clare, s-au eliminat mai mulți itemi care aveau rate de răspuns mici, s-a renunțat la solicitarea unor date care nu erau neapărat necesare pentru realizarea analizelor. De asemenea, s-a realizat o restructurare generală a chestionarului renumerotându-se atât unele secțiuni, cât și întrebări. Pe de altă parte, au fost introduse câteva întrebări noi, conform propunerilor formulate de experții partenerului german în proiect și mesajelor primite de la universități.

În chestionar au fost incluse 10 secțiuni considerate a fi esențiale pentru obținerea datelor și informațiilor necesare urmării parcursului educațional și profesional al absolvenților de studii de lungă durată și de licență din cadrul promoțiilor 2006 și 2010: Educație preuniversitară, Studii universitare, Alte forme de educație și formare profesională, Programul de studii de licență absolvit în anul 2006/2010, Căutarea unui loc de muncă după absolvire, Primul loc de muncă după absolvire, Locul de muncă și profesia în prezent, Evaluarea retrospectivă a programului de licență, Date biografice, Evaluarea chestionarului.

În continuare, chestionarul online a fost realizat cu ajutorul aplicației gratuite "online.QTAFI (V2.0)", aceasta fiind o aplicație de generare de chestionare standardizate ușor de administrat și a fost dezvoltată de INCHER Kassel.

3.3. Aplicarea instrumentului de cercetare

3.3.1. Populația consultată și eșantionul realizat

Strategia de cercetare a fost stabilită prin identificarea populației vizate de studiu, selecția eșantioanelor de cercetare și stabilirea modalității de contactare a participanților.

Populația vizată de studiu a fost reprezentată de totalitatea absolvenților promoțiilor 2006 (studii universitare de lungă durată) și 2010 (studii universitare de licență) din cadrul instituțiilor de învățământ superior de stat și particulare din România.

La fel ca și în cazul studiului realizat pentru promoțiile 2005 și 2009, eșantionul folosit în acest studiu a fost unul de disponibilitate. În acest sens, selecția respondenților s-a realizat în două etape. Într-o primă etapă a selecției, către toate universitățile din țară, indiferent că au participat sau nu la primul studiu, au fost transmise invitații de participare la studiu. Apoi, într-o a doua etapă, au fost invitați toți absolvenții din cadrul universităților care au acceptat participarea. Populația de referință a fost împărțită în grupuri, clusteri, în funcție de universitatea din care absolvenții făceau parte, putând-se vorbi astfel de o selecție multistadială, deoarece în momentul în care o universitate nu a participat în studiu, automat toți absolvenții respectivei universități au fost excluși la rândul lor.

Având în vedere faptul că participarea la studiu s-a realizat pe bază de disponibilitate, dintre absolvenții invitați au participat doar aceia care și-au dorit acest lucru, astfel existând posibilitatea apariției unei erori de eșantionare datorită probabilității mai ridicate de a participa a acelor absolvenți care sunt realizați din punct de vedere profesional sau care au păstrat legătura cu universitatea.

În urma parcurgerii etapelor de selecție descrise mai sus, la noul studiu de monitorizare a inserției absolvenților pe piața muncii au participat 42 de universități din toate regiunile țării, din care 32 sunt universități de stat, iar 10 particulare. În ceea ce privește absolvenții, au fost invitați să participe la studiu un total de 48 098 de absolvenți din care 32% sunt reprezentanți ai promoției 2006 (15 527 de absolvenți) și 68% sunt reprezentanți ai promoției 2009 (32 571 de absolvenți). De menționat că cinci din cele 42 de universități participante au contactat numai absolvenți ai promoției 2010, iar alte două numai pe cei ai promoției 2006.

Situația privind accesarea chestionarului de către absolvenți a fost următoarea: au răspuns invitației de participare la studiu 9 294 absolvenți, ceea ce reprezintă aproximativ o cincime din numărul total de absolvenți contactați; dintre aceștia 3 359 au fost absolvenți ai promoției 2006, iar 5 935 ai promoției 2010. Exprimată în procente, situația arată că din totalul respondenților 36% au fost absolvenți ai promoției 2006, iar 64% absolvenți ai promoției 2010. Dacă ne raportăm la numărul de absolvenți contactați, rata totală de răspuns la chestionar a fost de 19,34%, iar pe promoții aceasta a fost de 21,64% pentru anul 2006, respectiv 18,24% pentru anul 2010.

3.3.2. Colectarea datelor

Contactarea absolvenților, la fel ca în cazul primului studiu, a fost realizată în două etape distincte din punct de vedere al scopului urmărit: etapa de consolidare și validare a bazei de date și etapa de aplicare efectivă a chestionarului. Menționăm că echipele instituționale au avut posibilitatea de a desfășura etapa de validare a datelor de contact în paralel cu cea de aplicare a chestionarului.

Consolidarea și validarea bazelor de date cu datele de contact ale absolvenților s-a realizat la nivelul instituțional pe baza „Cadrului general pentru consolidarea și validarea, la nivel instituțional, a bazelor de date privind absolvenții, în vederea utilizării acestora pentru studiile de monitorizare”, document elaborat la nivel central. Scopul procesului a fost, pe de o parte, de a construi și/sau consolida baza de date care conține datele de identificare și datele de contact ale absolvenților de învățământ superior (necesare pentru transmiterea invitațiilor ulterioare de participare la studiu) și, pe de altă parte, de a valida informațiile din această bază de date.

Cu prilejul seminarului național desfășurat în perioada 21-22 noiembrie 2011 reprezentanții echipelor instituționale au completat un chestionar de identificare a situației existente la nivelul fiecărei universități intitulat: „Întrebări preliminare seminarului din 21-22 noiembrie 2011, organizate pe secțiuni”. Una din secțiuni a fost dedicată aplicării chestionarului de monitorizare pentru noile promoții de absolvenți - 2006 și 2010 și a conținut întrebări privind: interesul manifestat și resursele alocate de conducerea universității, situația la momentul respectiv a paginii proiectului APM, propuneri specifice privind modalitatea în care echipa centrală poate sprijini desfășurarea activității și privind calendarul de aplicare pentru această nouă etapă de aplicare. La nivelul echipei centrale a fost realizat un „Raport de analiză a întrebărilor preliminare pentru seminarul din 21-22 noiembrie 2011”, care a facilitat deciziile ulterioare privind desfășurarea procesului de contactare a absolvenților.

Documentele realizate la nivel central și etapele generale urmărite conform graficului proiectului au condus la existența unui cadru comun de referință la nivel instituțional, care a putut fi adaptat de fiecare universitate în funcție de particularitățile sale specifice.

Consolidarea și validarea bazelor de date privind absolvenții au presupus identificarea informațiilor privind absolvenții existente în cadrul universității (format electronic și/sau hârtie), introducerea informațiilor identificate anterior într-o bază de date centralizată la nivel instituțional, completarea informațiilor lipsă utilizând diferite metode specifice de căutare și validarea (verificarea și actualizarea) informațiilor privind absolvenții prin intermediul unor metode și tehnici specifice (e-mail, contact telefonic, scrisoare poștală, discuții directe cu absolvenții, forum, metode combinate).

În urma desfășurării procesului de consolidare și de validare a bazei de date privind absolvenții echipele instituționale ale celor 42 de universități participante la etapa de aplicare a chestionarului de monitorizare au raportat un număr total de 116 555 absolvenți, din care 52 720 pentru promoția 2006, respectiv 63 835 pentru promoția 2010. Din aceștia în bazele de date realizate de echipele instituționale pentru proiectul APM au fost înregistrați un număr total de 73 523 absolvenți din care 31 193 pentru promoția 2006, respectiv 42 330 pentru promoția 2010.

Un element de noutate important în desfășurarea studiului de anul acesta îl constituie platforma informatică, disponibilă la nivel național, dezvoltată de experții echipei centrale împreună cu experți IT ai UEFISCDI, pentru a facilita activitatea echipelor instituționale. Platforma permite înregistrarea datelor cuprinse în bazele de date instituționale (suplimentar, platforma conține criteriile de verificare și validare a unor tipuri de date), actualizarea (adăugarea/modificarea) datelor de contact ale absolvenților, și pentru transmiterea automată, prin e-mail, a invitațiilor și a reminderelor de participare la studiu, pentru aplicarea chestionarului de monitorizare pentru promoțiile de absolvenți 2006 și 2010, transmiterea automată de SMS-uri către absolvenții pentru care există înregistrat un număr de telefon mobil valid. Platforma asigură confidențialitatea informațiilor înregistrate, fiecare echipă instituțională având acces numai la datele proprii.

Un element de interes privind consolidarea și validarea bazelor de date privind absolvenții: platforma informatică dezvoltată în cadrul proiectului cuprinde o componentă deschisă tuturor absolvenților universităților participante, chiar dacă aceștia nu au o dată de contact validă în baza de date instituțională; astfel, un absolvent care află despre desfășurarea studiului din mass-media sau de la un fost coleg are posibilitatea să se înscrie în baza de date a proiectului și să primească codul individual de acces la chestionar.

Universitățile participante la studiu au avut posibilitatea de a alege să utilizeze una sau mai multe din facilitățile oferite de platformă. Spre exemplu, au existat universități care nu au dorit să înregistreze în platformă datele necesare pentru transmiterea invitațiilor prin email, dar, ulterior, au transmis datele

necesare pentru transmiterea de SMS-uri. Unele universități, în special cele militare, din motive ce țin de organizarea internă, au ales să desfășoare studiul în mod independent, fără a apela la platforma informatică.

Procesul de aplicare efectivă a chestionarului a cuprins o serie de elemente diferite față de studiul anterior, cauza principală fiind nivelul redus al resurselor disponibile în cadrul proiectului pentru această acțiune, fiecare universitate alocând resurse proprii pentru realizarea procesului de contactare a absolvenților. Contactarea absolvenților s-a realizat în principal prin e-mail, dar nouă universități au alocat resurse proprii atât pentru transmiterea de scrisori poștale, cât și pentru contactarea absolvenților prin mijloace electronice. Alte 33 de instituții au alocat resursele umane și de tehnologie IT pentru contactarea absolvenților numai prin mijloace electronice. Acestea constituie premise favorabile pentru continuarea studiului în mod independent de către aceste universități, după finalizarea proiectului.

Concret, procesul de aplicare a chestionarului prin e-mail a cuprins cinci etape de contactare a absolvenților, invitația inițială și patru mesaje de reamintire pentru acei absolvenți care n-au completat chestionarul. Pentru contactarea prin scrisori poștale au fost prevăzute trei etape, invitația inițială și două mesaje de reamintire. Suplimentar, asimilat etapei a cincea de contactare prin e-mail, prin intermediul platformei informatice, au fost transmise SMS-uri și scrisori de mulțumire către absolvenții care completaseră deja chestionarul. Pentru fiecare etapă de contactare a existat o zi "Z", când universitățile participante au transmis invitațiile.

Invitația de participare la studiu a fost transmisă, în cadrul fiecărei etape de contactare, fie prin e-mail, fie prin scrisoare poștală, conform calendarului de desfășurare a procesului. Formatul invitației a fost propus de către echipa centrală, dar universitățile au putut opera modificările pe care le-au considerat potrivite propriei situații. Invitațiile de participare la studiu cuprindeau informații referitoare la proiect, rolul și obiectivele studiului la nivel național, modalitatea de accesare online a chestionarului de monitorizare.

Față de studiul desfășurat anul trecut, au existat două elemente de noutate: prin platforma informatică au fost transmise SMS-uri de invitație către absolvenții care aveau înregistrat un număr de telefon mobil și, respectiv, scrisori de mulțumire absolvenților care au completat chestionarul, în acestea fiind inclusă și rugămintea de a anunța foștii colegi cu privire la existența studiului.

Pe parcursul procesului de aplicare efectivă a chestionarului s-a continuat, în paralel, și procesul de consolidare și validare a bazelor de date privind absolvenții, datele și informațiile de contact ale acestora au putut fi verificate și validate prin intermediul mesajelor transmise și prin facilitățile oferite de platforma informatică.

De asemenea, s-a încercat sensibilizarea absolvenților pentru participarea la studiu prin intermediul mediilor de promovare scrise și online (comunicate de presă, articole în ziare, rețele de socializare, site-urile universităților etc.) cu scopul nu doar de a-i motiva pe absolvenții deja invitați să participe în proiect, dar și de a le oferi absolvenților care fac parte din populația vizată de studiu, dar nu au putut fi contactați, posibilitatea de a se înscrie ei înșiși în proiect (în acest sens existând și o secțiune dedicată în cadrul platformei informatice).

Etapa de aplicare efectivă a chestionarului s-a desfășurat între 31 martie și 30 aprilie 2012 și a cuprins cinci faze de contactare: invitația inițială și 4 mesaje de reamintire pentru acei absolvenți care n-au completat chestionarul. Absolvenții instituțiilor de învățământ superior din România care au fost invitați să participe la studiu au fost cei aflați la 1 an și la 5 ani de la absolvire (promoțiile 2006 și 2010).

Pagina web a proiectului a fost actualizată pentru a facilita procesul de completare a chestionarului și pentru a-i informa pe absolvenții invitați să participe la studiu. De asemenea, pe site-ul universităților care au participat la primul studiu, pagina dedicată prezentării proiectului a fost actualizată, iar pentru cele care s-au alăturat proiectului ulterior, aceasta a fost creată. Scopul a fost același, pe de o parte de promovare, iar pe de altă parte de asigurare a accesului la chestionarul de monitorizare on-line. Accesul la pagina dedicată s-a realizat prin intermediul unui banner poziționat pe prima pagină a site-ului universității. Înainte de lansarea aplicării efective a chestionarului, stabilitatea aplicației electronice a fost testată de către reprezentanții universităților și membrii echipei centrale, care au accesat și completat chestionarul în același timp.

Invitația de participare la studiu a fost trimisă în principal prin e-mail, iar pentru universitățile care au alocat și resurse în acest sens, prin poștă - pentru întărirea mesajului.

Pentru lansarea fiecărei etape a existat o zi (ziua "Z") în care universitățile au transmis absolvenților invitațiile de participare la studiu, cele poștale fiind transmise cu două zile înainte de cele electronice. Formatul invitației (cea inițială și mesajele de reamintire) a fost propus de către echipa centrală, dar universitățile au putut opera modificările pe care le-au considerat potrivite propriei situații.

În cadrul *primei etape* au fost transmise invitații (prin e-mail și poșta) către toți absolvenții cu date de contact din cadrul universităților implicate în studiu care au avut bazele de date pregătite la momentul lansării. În această primă etapă au reușit să lanseze invitațiile de participare la studiu către absolvenți un număr de 35 de universități, 19 prin intermediul platformei informatice și 15 independent.

În *a doua etapă*, echipele instituționale au transmis invitații inițiale absolvenților ale căror date de contact au fost greșite și pe care au reușit să le actualizeze ulterior, precum și absolvenților care au fost introduși în baza de date după prima etapă de contactare. Un mesaj de reamintire a fost transmis absolvenților care nu au completat chestionarul on-line. După această etapă numărul universităților care au reușit să transmită cel puțin un rând de invitații de participare la studiu a ajuns la 40.

În *etapa a treia*, invitația (mesajul de reamintire) a fost actualizată. S-a adăugat o nouă precizare, astfel încât absolvenții care nu au dorit să participe la studiu, să nu mai primească invitația. În *ultimele două etape de contactare*, s-au trimis mesaje de reamintire absolvenților care nu au completat chestionarul în fazele de contactare precedente.

Monitorizarea derulării procesului de aplicare a chestionarului a fost realizată pe parcursul tuturor celor cinci etape de contactare, din mai multe direcții simultan: centralizarea informațiilor transmise de echipele instituționale prin intermediul formularului de raportare on-line, centralizarea mesajelor și a informațiilor transmise pe adresa de e-mail de grup a proiectului și centralizarea rapoartelor privind situația accesărilor generate de aplicația de raportare automată. Pe parcursul aplicării efective, echipele instituționale au primit, la rândul lor, informații zilnice referitoare la situația accesărilor pe universitate.

În cadrul studiului, a fost aplicată versiunea de bază a chestionarului pentru toate universitățile, cu mici completări pentru două domenii de studiu (psihologie și drept). Chestionarul, disponibil on-line, a fost și este găzduit pe serverul echipei centrale a proiectului.

Datele obținute prin intermediul chestionarului on-line au fost colectate într-o bază de date centralizată la nivel național, astfel încât să se poată realiza analize și interpretări ulterioare ale acestora. Din totalul celor 48 098 de absolvenți invitați să participe la studiu de către cele 42 universități implicate, au răspuns invitației 9 294, rata de participare la studiu fiind astfel de 19,34%.

La nivel general, structura pe promoții a absolvenților invitați să participe la studiu și a respondenților este prezentată în tabelul de mai jos (valori rotunjite).

Tabel 1. Structura pe promoții a absolvenților invitați să participe la studiu și a respondenților, la nivel general

	Rată brută de răspuns	Absolvenți invitați să participe la studiu		Respondenți	
		Valoare	%	Valoare	%
Total	19%	48 098	100%	9 294	100%
Promoția 2006	22%	15 527	32%	3 359	36%
Promoția 2010	18%	32 571	68%	5 935	64%

Se observă faptul că distribuția ponderilor celor două promoții implicate în studiu au valori apropiate, atât pentru absolvenții invitați să participe la studiu, cât și pentru respondenți. Aceste variații procentuale se reflectă și în rata brută de răspuns obținută.

Pe etape de contactare, evoluția numărului de accesări ale chestionarului este prezentată în tabelul următor:

Tabel 2. Evoluția numărului de accesări ale chestionarului, pe etape de contactare

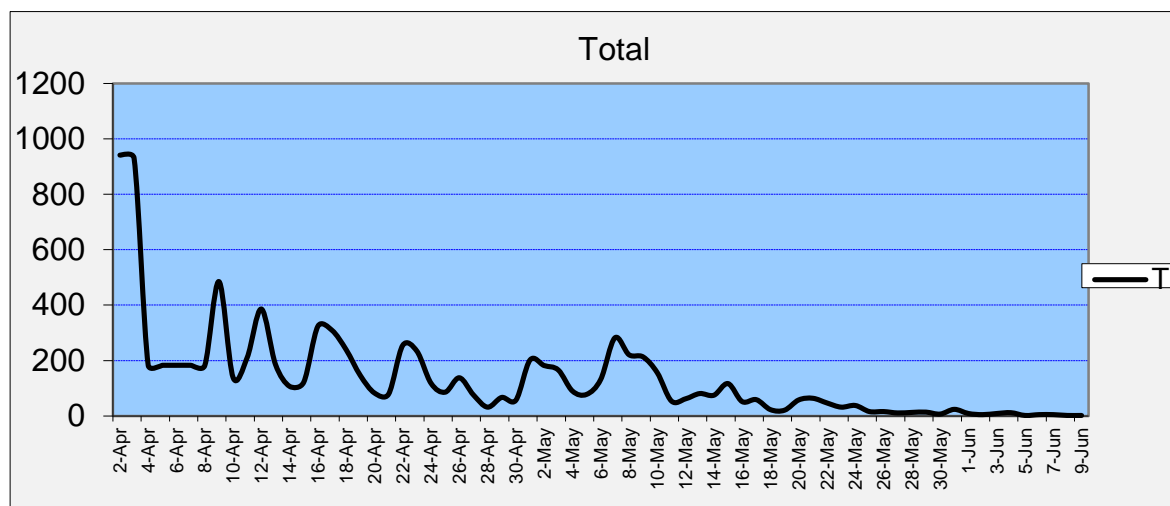
	Total accesări	Etapa I	Etapa II	Etapa III	Etapa IV	Etapa V
Total respondenți	9 294	1 838	1 571	1 884	998	3 003
Promoția 2006	3 359	640	551	685	351	1132
Promoția 2010	5 935	1 198	1020	1 199	647	1871

Din punctul de vedere al numărului de respondenți, promoția 2010 este mai bine reprezentată decât promoția 2006, acest lucru observându-se și la nivelul fiecărei etape de contactare.

Numărul mare de accesări aferent etapei a cincea de contactare a absolvenților se explică prin faptul că, pe de o parte, acestei etape i-a fost asimilată atât acțiunea de transmitere a SMS-urilor, cât și cea a scrisorilor de mulțumire, iar pe de altă parte, aceștia i-au fost asimilate toate accesările chestionarului până la momentul închiderii - în data de 9 iunie 2012.

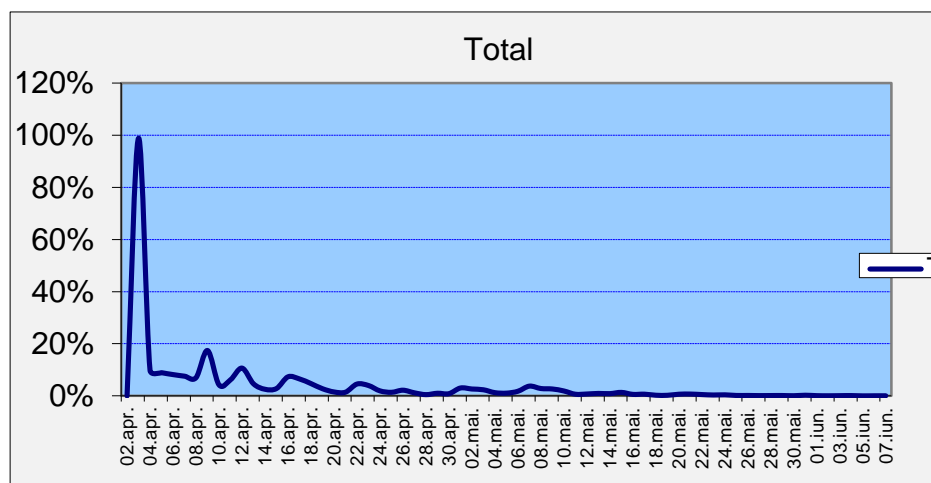
Totuși, așa cum se poate observa din graficul de mai jos, rata cea mai mare de răspuns s-a obținut în primele zile de la contactare.

Grafic 1. Evoluția numărului de accesări zilnice ale chestionarului de monitorizare

De asemenea, din graficul care indică creșterea procentuală cumulată a numărului de accesări arată un vârf în prima etapă de contactare, creșterile aferente celorlalte etape de contactare fiind mult mai mici.

Grafic 2. Evoluția creșterilor procentuale cumulate ale numărului de accesări

4. Rezultatele obținute pentru cohortele de absolvenți 2006 și 2010

4.1. Analiza gradului de acoperire al studiului

4.1.1. Universități participante la studiu

Din totalul celor 108 de universități acreditate și autorizate în anul universitar 2009/2010 să funcționeze, 42 au participat la studiu, acestea reprezentând 39,8% din numărul total. Dintre acestea, 37 de universități au participat la componenta studiului dedicată coortei absolvenților promoției 2006, și 41 de universități au participat la componenta dedicată coortei absolvenților promoției 2010. În ceea ce privește distribuția teritorială a acestora, toate regiunile de dezvoltare au fost reprezentate în studiul de monitorizare a inserției absolvenților cu studii superioare.

În total au fost colectate informații pentru un număr de 9322 absolvenți, din care 3336 pentru promoția 2006 (reprezentând 35,8% din numărul total de absolvenți participanți la studiu) și 5986 pentru promoția 2010 (reprezentând 64,2% din numărul total de absolvenți participanți).

S-a calculat gradul de acoperire al studiului pentru fiecare promoție în parte, raportând numărul participanților la studiu la promoția totală de absolvenți, conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică (vezi bazele de date Tempo Online). Pentru promoția 2006, gradul de acoperire este de 2,7%, variind în funcție de distribuția teritorială între 0,2% în regiunea Sud-Vest și 5,2% în regiunea Sud-Est. Pentru promoția 2009 gradul de acoperire este mai ridicat, atingând nivelul de 3,2%, și variații teritoriale între 0,4% în regiunea Sud-Vest și 7,1% în regiunea Sud-Est.

Tabel 3. Universități și absolvenți participanți la studiu

	NV	C	NE	SE	S	BI	SV	V	Total
Nr. total universități autorizate/acreditate	16	13	15	7	4	35	4	14	108
Nr. total universități participante la studiu	6	7	7	4	1	10	1	7	43
Nr. total absolvenți 2005	17020	16133	14371	8486	7222	41862	7344	13061	125499
Nr. total absolvenți 2009	17776	30024	16004	15584	8353	68212	12983	17964	186900
Nr. absolvenți 2005 participanți	789	616	339	441	55	688	11	396	3335
Nr. absolvenți 2009 participanți	1089	967	650	1097	142	1019	50	972	5986
grad de acoperire 2005 (%)	4,6	3,8	2,4	5,2	0,8	1,6	0,2	3,0	2,7
grad de acoperire 2009 (%)	6,1	3,2	4,1	7,1	1,7	1,5	0,4	5,4	3,2

Analiza gradului de completare a chestionarelor evidențiază faptul că 79,9% dintre chestionare sunt chestionare complete (79,4% pentru promoția 2006 și 80,2% pentru promoția 2010), restul reprezentându-l chestionarele completate parțial. Ancheta în rândul absolvenților nu are caracter de reprezentativitate, dar numărul ridicat de absolvenți intervievați pentru fiecare cohortă participantă la studiu dau datelor credibilitate și coerență statistică, permițând rularea atât a unor prelucrări primare, cât și a unor analize multivariate avansate.

De asemenea trebuie menționat faptul că procedura de colectare a datelor conduce la un bias în eșantionul final de respondenți. Este mult mai probabil ca absolvenții care au completat chestionarul să fie din rândul celor care au păstrat cea mai bună legătură cu universitatea absolvită (prin intermediul studiilor postuniversitare spre exemplu), din rândul celor care au avut performanțe mai ridicate pe durata studiilor sau din rândul celor care au la momentul realizării investigației performanțe bune pe piața muncii. Este mai probabil ca acei absolvenți care nu au avut rezultate universitare cel puțin la nivelul celor medii, cei care ulterior nu au avut performanțe pe măsura așteptărilor personale pe piața muncii sau cei care lucrează în alte țări să nu fi fost motivați să participe la studiu. Cu alte cuvinte, bias-ul posibil al modalității

de colectare este acela de a exista o ușoară probabilitate de supra-reprezentare a celor cu performanțe peste media cohorții de absolvenți.

Pentru analiza datelor au fost realizate proceduri de curățare a bazei de date, eșantionul fiind restricționat pentru analize statistice la 8663 chestionare, din care 3126 pentru promoția 2006 (36,1%) și 5537 pentru promoția 2010 (63,59%).

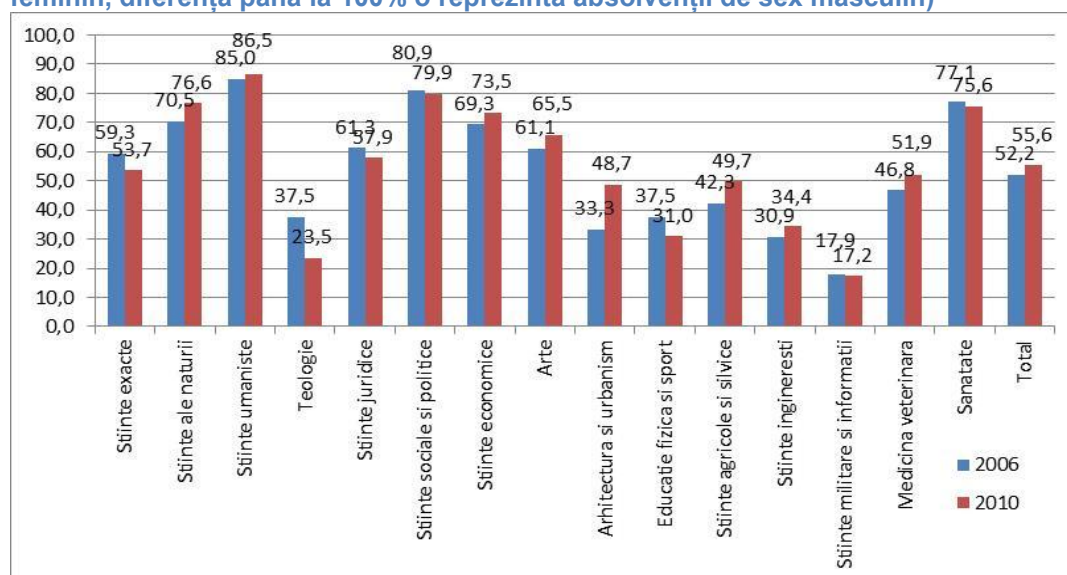
4.1.2. Date socio-demografice

Structura pe sexe a celor două cohorte participante la studiu este similară, cu o ușoară "dominație" per ansamblul eșantionului a absolvenților atât pentru promoția 2006 (la nivelul căreia reprezintă 52,2% din eșantion), cât și pentru cea din 2010 (unde reprezintă 54,4% din eșantion), aceste date evidențiind practic o caracteristică a învățământului românesc, unde performanțele școlare ale absolvenților tind să le surclaseze în termeni de volum al cohortelor pe cel al absolvenților de sex masculin.

Domeniile "masculinizate" ale învățământului universitar sunt prin excelență *Științele militare și informații* (unde femeile reprezintă mai puțin de 20% din fiecare cohortă investigată în parte), *Științele ingineresti* și *Educație fizică și sport* (unde femeile reprezintă aproximativ o treime din fiecare cohortă investigată în parte) și *Teologie*; aceste domenii atât pentru anul 2006, cât și pentru anul 2010 cumulează ponderi mai ridicate al absolvenților de sex masculin. Domeniile prin excelență "feminizate" sunt *Științele umaniste* și *Științele sociale și politice* (unde femeile reprezintă chiar mai mult de 80% dintre absolvenții investigați în cele două cohorte), *Științele economice*, *Sănătatea*, *Științele naturii*, *Arte* și *Științe juridice* (unde femeile reprezintă aproximativ 60-80% dintre absolvenții investigați în cele două cohorte). Se observă o schimbare în structura cohortelor pe sexe pentru anul 2010 comparativ cu anul 2006 la nivelul următoarelor domenii de studiu:

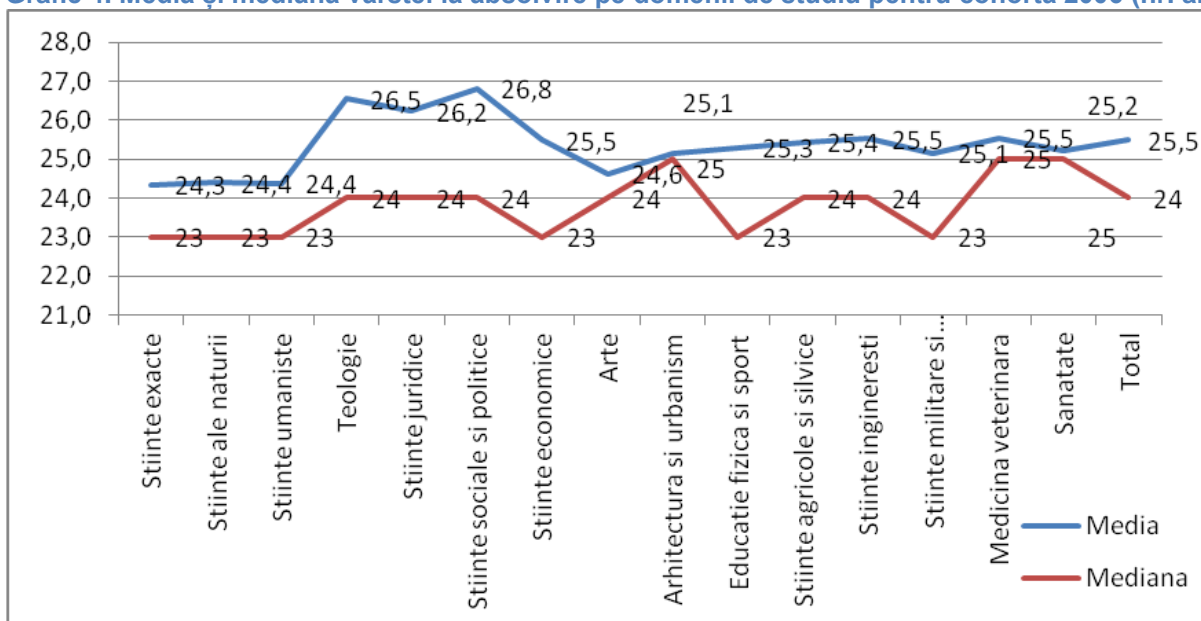
- *Științele exacte* dintr-un domeniu ușor "feminizat" tinde să devină un domeniu echilibrat din punct de vedere al distribuției pe sexe la nivelul anului 2010,
- *Teologia* devine un domeniu puternic "masculinizat" la nivelul anului 2010,
- *Arhitectura și urbanismul*, *Științele agricole și silvice* și *Medicina veterinară* tind să devină domenii echilibrat ca structură pe sexe.

Grafic 3. Distribuția absolvenților pe promoții, domeniu de studiu și sexe (% absolvente de sex feminin, diferența până la 100% o reprezintă absolvenții de sex masculin)

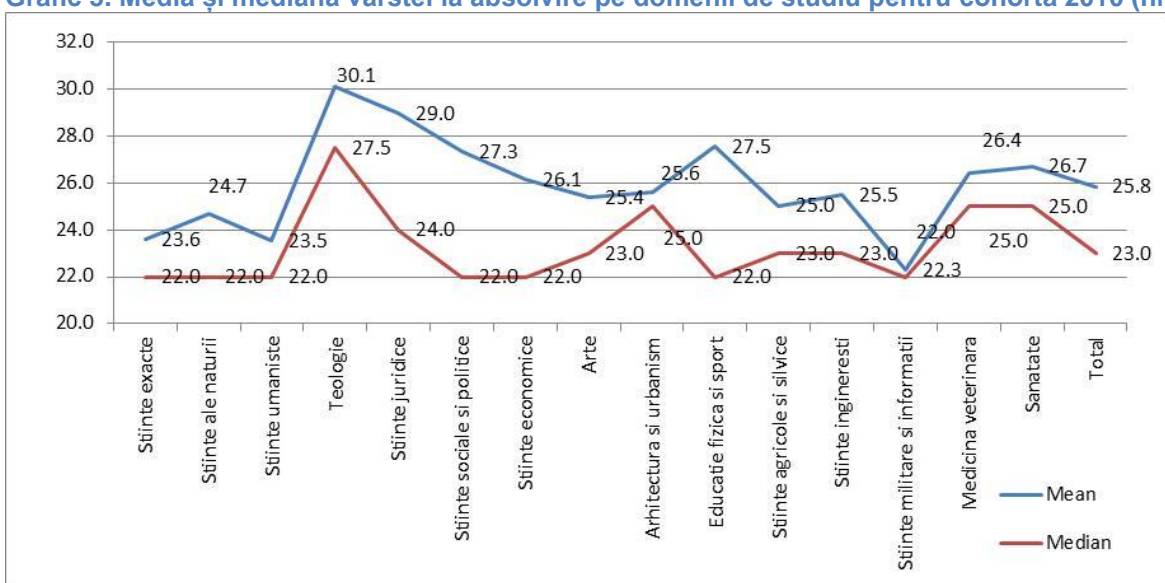

Analiza distribuției pe vârstă a absolvenților arată că vârsta medie la absolvire este similară pentru cele două cohorte investigate. *Teologia*, *Științele Juridice*, *Științele Sociale și politice* și *Științele economice* sunt caracterizate de cele mai ridicate vârste de absolvire, fie că vorbim de cohorta din 2006, fie că vorbim de cea din 2010. Vârstele medii la absolvire, pentru marea majoritate a domeniilor de studiu sunt ușor mai scăzute pentru femei decât pentru bărbați.

Grafic 4. Media și mediana vârstei la absolvire pe domenii de studiu pentru cohorta 2006 (nr. ani)

Grafic 5. Media și mediana vârstei la absolvire pe domenii de studiu pentru cohorta 2010 (nr. ani)

În mod surprinzător însă, nu durata programului de studii universitare conduce la creșterea vârstei la absolvire pentru domeniile menționate anterior. Domeniile caracterizate de cea mai lungă durată sunt *Arhitectură și urbanism*, *Medicină veterinară*, *Sănătate*, *Științe Agricole și silvice* și *Științe inginerești*. Mediana vârstei la absolvire însă variază în mai mare măsură cu durata de studiu pe domenii.

Tabel 4. Vârsta medie la absolvire pe cohorte investigate, precum și după forma de finanțare a instituției de învățământ absolvite (nr. ani)

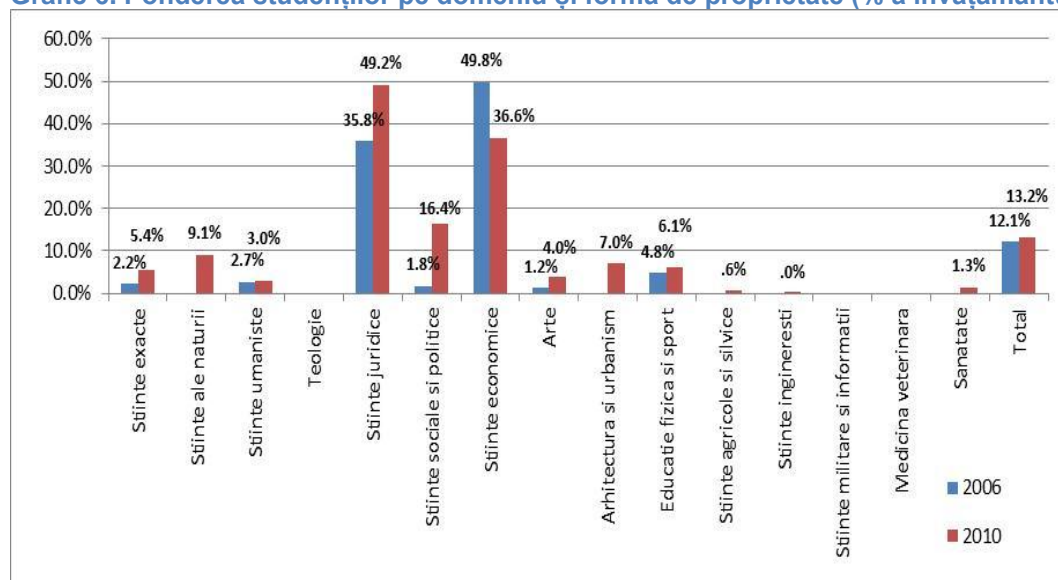
Anul absolvirii		2006	2010	Total
vârsta medie la absolvire	public	25.0	25.2	25.1
	privat	27.9	30.7	30.1
	Total	25.2	25.9	25.6

Pentru fiecare cohortă investigată, precum și pentru marea majoritate a domeniilor de studiu, mediana vârstei la absolvire se poziționează sensibil sub vârsta medie la absolvirea, distanța dintre cele două fiind explicată de ponderea absolvenților care au o tranziție întreruptă de la școală la muncă, intrând pe piața muncii după finalizarea studiilor liceale sau post-liceale și revenind după o anumită durată de timp pentru continuarea studiilor, sau de ponderea absolvenților care urmează o a doua facultate.

Vârsta medie la absolvire variază în funcție de forma de finanțare a instituției universitare absolvite. În medie pentru cohorta 2006 vârsta medie a absolvenților de învățământ privat este cu aproximativ 3 ani mai ridicată decât vârsta medie a absolvenților de învățământ public, pentru ca pentru cohorta 2010 această diferență să crească la 5,5 ani. Dacă o persoană își propune să-și reia traseul educațional după ce deja a ocupat un loc de muncă, este mai probabil să-și continue studiile la o instituție de învățământ finanțată privat decât la una finanțată din fonduri publice.

34,5% dintre absolvenții coortei 2006 au cel puțin un părinte cu studii superioare, pe când doar 30,4% dintre absolvenții coortei 2009 au cel puțin un părinte cu studii superioare. Practic **mobilitatea inter-generațională** urmează o tendință crescătoare, copiii tinzând să depășească nivelul de educație al părinților într-o proporție din ce în ce mai ridicată.

Grafic 6. Ponderea studenților pe domeniu și formă de proprietate (% a învățământului privat)

Distribuția absolvenților **pe domenii de studiu și formă de proprietate** arată o creștere a ponderii învățământului privat la nivelul anului 2010 comparativ cu anul 2006, această creștere fiind mai accentuată pentru următoarele domenii de studiu: *Științe ale naturii*, *Științe juridice*, *Științe sociale și politice* și *Arhitectură și urbanism*.

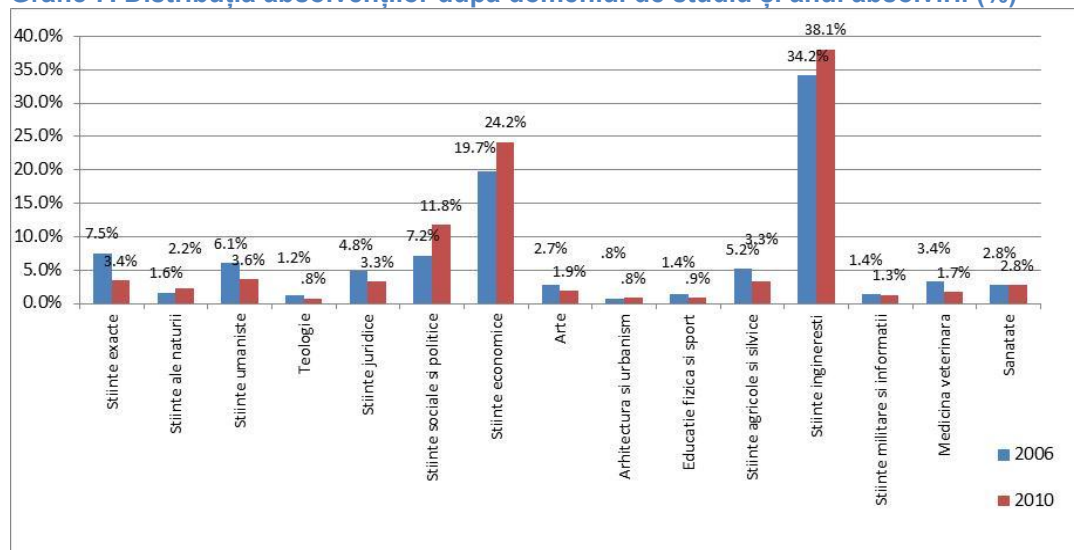
4.2. Perioada de studiu și condiții de studiu

Analiza legăturii între **profilul liceului absolvit și domeniul de studiu al absolventului** evidențiază legătura puternică între acestea. Analiza pe domenii a legăturii între profilul liceului absolvit și domeniul de studiu urmat la facultate evidențiază, la nivelul eșantionului nostru următoarele:

- O întărire a legăturii între profilul liceului absolvit și domeniul de studiu la nivelul anului 2010 comparativ cu anul 2006 pentru absolvenții domeniilor: *Științe ale naturii*, *Teologie*, *Științe inginerești* și *Medicină veterinară*;
- O slăbire a legăturii între profilul liceului absolvit și domeniul de studiu la nivelul anului 2010 comparativ cu anul 2006 pentru absolvenții domeniilor:

O minoritate de studenți ai cohortelor 2006 și 2010 și-au obținut diploma de bacalaureat în altă țară (0,7% din totalul absolvenților investigați din cohorta anului 2006 și 0,4% din totalul studenților investigați din cohorta anului 2010). Doar 2,0% dintre studenții celor două cohorte și-au obținut bacalaureatul într-o școală poziționată în mediul rural (1,7% din studenții cohortei 2006 și 2,2% din studenții cohortei 2010).

Grafic 7. Distribuția absolvenților după domeniul de studiu și anul absolvirii (%)

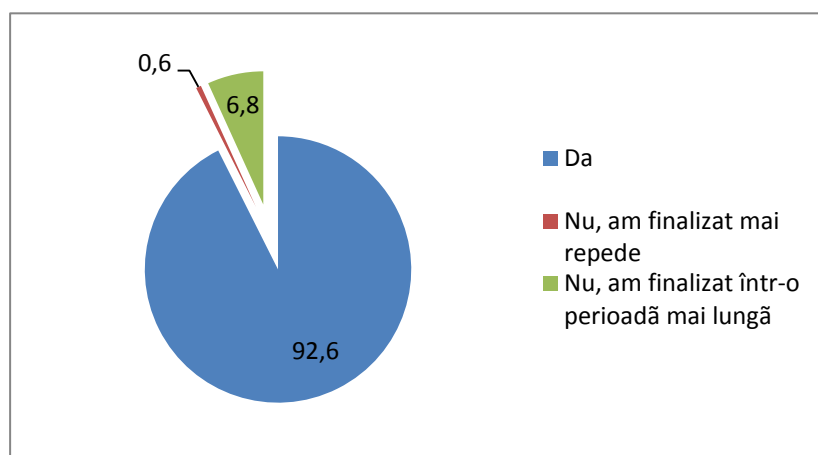

Structura pe domenii a celor două cohorte investigate este relativ similară excepție făcând:

- *Științele sociale și politice, Științele economice și Științele inginerești*, ale căror ponderi cresc în structura eșantionului investigat din cohorta 2010,
- *Științele exacte*, al cărui pondere scade în structura eșantionului investigat din cohorta 2010.

Cea mai mare pondere în eșantioanele finale o dețin domeniile *Științe inginerești, Științe economice și Științe sociale și politice*.

Grafic 8. Ați finalizat programul de licență în perioada standard/ (%)

Marea majoritate a absolvenților termină studiile fără a apela la prelungiri. Practic doar aproximativ 7-8% din fiecare cohortă apelează la prelungiri pe parcursul studiilor. Pe de o parte, *Arhitectura și urbanismul* (18,5% finalizează într-o perioadă mai lungă), *Științele naturii* (8,8%) și *științele inginerești* (8,3%) sunt domeniile caracterizate de cea mai ridicată probabilitate de finalizare a studiilor într-o perioadă mai lungă. Pe de altă parte, *Științele juridice* (3,7%) și *Științele militare și informații* (1,8%) sunt caracterizate de o probabilitate mai ridicată de finalizare a studiilor într-un timp mai scurt.

Analiza implicării în proiecte de cercetare, pe durata studiilor, din declarațiile celor care au răspuns, arată faptul că 16,9% dintre absolvenții cohortei 2006 au fost implicați în mare și foarte mare măsură pe durata studiilor în proiecte de cercetare, procentul crescând la 21,6% pentru absolvenții

cohortei 2010. De asemenea aproximativ un sfert dintre absolvenții fiecărei cohorte (25,3% dintre absolvenții anului 2006 și 25,6% dintre absolvenții anului 2010) declară că pe parcursul studiilor au fost implicați obligatoriu în stagii de practică. 12,2% dintre absolvenții participanți la studiu declară că pe durata studiilor au beneficiat de mobilități în străinătate (12,4% din studenții cohortei 2006 și 12,1% dintre studenții cohortei 2010).

Media examenului de absolvire variază între 6,00 și 10,00, media fiind însă 8,63 pentru cohorta 2006 și 8,52 pentru cohorta 2010. Cele mai "scăzute" medii la absolvire caracterizează în 2006 domeniile *Arhitectură și urbanism* (8,29) și *Științe exacte* (8,44), iar în 2010 domeniile *Medicină veterinară* (8,18) și *Arhitectură și urbanism* (8,24). Cele mai "ridicate" medii la absolvire caracterizează în cazul ambelor cohorte domeniile *Artă* (9,45, respectiv 9,11) și *Sănătate* (9,33, respectiv 9,08). Media la absolvire a celor din instituțiile publice de învățământ este ușor mai ridicată decât a celor din instituțiile private, deși diferența nu este notabilă. Există de asemenea diferențe ușoare în funcție de forma de finanțare, cei care au absolvit "la buget" având mediile cele mai ridicate (8,74)

Tabel 5. Media generală la absolvire, în funcție de forma de finanțare a instituției de învățământ, precum și în funcție de forma de finanțare a programului de studii urmat (pe o scală de la 6 la 10)

Forma de proprietate		Forma de finanțare	
Public	8,58	Buget	8,74
Privat	8,46	O perioadă buget, o perioadă taxă	8,44
		Taxă	8,32
Total	8,56		

În ceea ce privește condițiile oferite de programul de studii, constatăm că acestea fie nu se modifică semnificativ între cele două cohorte, fie cunosc chiar o ușoară îmbunătățire la nivelul cohortei 2010 comparativ cu cohorta 2006 (îmbunătățirile vizează cu precădere *starea clădirilor, facilitățile de cazare și de servire a mesei*, precum și *posibilitatea studenților de a influența politica și deciziile universităților*). Cel mai mult absolvenții au valorizat *interacțiunea cu ceilalți studenți* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 3,73/3,8), *îndrumarea oferită de personalul didactic* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 3,66/3,74), *furnizarea de materiale didactice* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 3,49/3,67) și *calitatea bibliotecilor* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 3,53/3,64). Cele mai mici calificative le obțin *posibilitatea participării la stagii de practică la nivel internațional* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 1,99/2,17) și *național* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 2,33/2,49) și *posibilitatea studenților de a influența politica și deciziile universităților* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 2,19/2,45).

Tabel 6. "Cum evaluați următoarele opțiuni și condiții de studiu din cadrul programului de studii absolvit?" (media notelor de la 1 la 5)

	2006	2010	Total
<i>Organizarea și structura programului de studii</i>	3,50	3,55	3,53
<i>Calitatea predării</i>	3,53	3,58	3,56
<i>Sistemul de testare / evaluare / notare</i>	3,48	3,51	3,50
<i>Îndrumarea oferită de personalul didactic</i>	3,66	3,74	3,71
<i>Posibilitatea de a interacționa cu personalul didactic în afara orelor de curs</i>	3,41	3,57	3,51
<i>Furnizarea de materiale didactice</i>	3,49	3,67	3,61
<i>Dotarea cu echipamente și instrumente pentru practică / ateliere / ore specialitate / laboratoare / seminarii</i>	3,13	3,25	3,21
<i>Calitatea bibliotecilor</i>	3,53	3,64	3,60
<i>Posibilitatea participării la stagii de practică la nivel național</i>	2,33	2,49	2,44

	2006	2010	Total
<i>Posibilitatea participării la stagii de practică la nivel internațional</i>	1,99	2,17	2,11
<i>Interacțiunea cu ceilalți studenți</i>	3,73	3,80	3,77
<i>Facilități de servire a mesei (cantine) în campusul universitar</i>	2,81	3,05	2,97
<i>Facilități de cazare (cămine) în campusul universitar</i>	2,99	3,19	3,12
<i>Posibilitatea studenților de a influența politica și deciziile strategice ale universității</i>	2,19	2,45	2,36
<i>Starea clădirilor</i>	3,31	3,63	3,52

Aceeași analiză rulată pe tip de învățământ public/privat arată că per ansamblu absolvenții instituțiilor private au un nivel de mulțumire ușor mai ridicat decât cei ai instituțiilor publice, excepție făcând *facilitățile de cazare*, unde gradul de satisfacție este mai ridicat în rândul absolvenților de instituții de învățământ publice. Absolvenții învățământului public sunt cei mai mulțumiți de *interacțiunea cu ceilalți studenți* (3,76), de *îndrumarea oferită de personalul didactic* (3,66), de *furnizarea de materiale didactice* (3,56) precum și de *calitatea bibliotecilor* (3,56). Absolvenții instituțiilor de învățământ private sunt cei mai mulțumiți de *starea clădirilor* (4,34), de *îndrumarea oferită de personalul didactic* (4,12) și de *calitatea predării* (3,99).

4.3. Competențe dobândite

Nu există diferențe notabile între nivelul competențelor la absolvire, așa cum îl apreciază absolvenții cohortelor 2006 și 2010 pentru cele mai multe dintre competențele evaluate în cadrul acestui chestionar. Excepție fac *abilitatea de a negocia eficace*, *abilitatea de a utiliza calculatorul și de a naviga pe internet* și *abilitatea de a prezenta produse, idei sau rapoarte în fața unei audiențe*, care cunosc o îmbunătățire mai notabilă în 2010 comparativ cu 2006. La cel mai înalt nivel de acumulare/dezvoltare la finele programului de studiu sunt apreciate *abilitatea de a utiliza calculatorul și de a naviga pe internet* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 4,21/4,35), *abilitatea de a lucra în echipă* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 4,11/4,18), *abilitatea de a acumula rapid noi cunoștințe* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 4,10/4,13) și *abilitatea de a veni cu idei și soluții noi* (media notelor pe scala de la 1 la 5 – 2006/2010: 3,95/4,04), sau, cu alte cuvinte, competențele și abilitățile transversale, comune mai multor ocupații/profesii.

În ceea ce privește nivelul de cunoștințe și competențe solicitat de activitatea desfășurată în prezent constatăm că pentru majoritatea competențelor evaluate, acesta îl surclasează pe cel deținut la momentul finalizării studiilor. Inserția pe piața muncii conduce însă la o "depreciere" a *cunoașterii propriului domeniu de studiu / a propriei specializări* și cu precădere a *gândirii analitice*. Pe de altă parte însă inserția pe piața muncii contribuie la dezvoltarea *cunoașterii altor domenii sau discipline*, a *abilității de a acționa bine în condiții de stres*, precum și a *abilității de a gestiona eficient timpul de lucru*.

Tabel 7. "Cum evaluați nivelul propriu de competențe în urma absolvirii programului de licență?" (media notelor de la 1 la 5)

	2006	2010	Total
<i>Cunoașterea propriului domeniu de studiu / a propriei specializări</i>	3,64	3,69	3,67
<i>Gândirea analitică</i>	3,85	3,81	3,83
<i>Abilitatea de a acumula rapid noi cunoștințe</i>	4,10	4,13	4,12
<i>Abilitatea de a negocia în mod eficace</i>	3,53	3,63	3,59
<i>Abilitatea de a acționa bine în condiții de stres</i>	3,90	3,91	3,91
<i>Abilitatea de a identifica noi oportunități și a acționa rapid pentru a le urmări</i>	3,74	3,79	3,77

	2006	2010	Total
Abilitatea de a coordona activități	3,80	3,86	3,84
Abilitatea de a gestiona eficient timpul de lucru	3,92	3,96	3,94
Abilitatea de a lucra în echipă	4,11	4,18	4,15
Abilitatea de a utiliza calculatorul și de a naviga pe internet	4,21	4,35	4,30
Abilitatea de a veni cu idei și soluții noi	3,95	4,04	4,01
Disponibilitatea de a pune la îndoială ideile proprii și ale altora	3,68	3,74	3,72
Abilitatea de a prezenta produse, idei sau rapoarte în fața unei audiențe	3,44	3,54	3,50
Abilitatea de a elabora rapoarte, note sau alte documente	3,68	3,73	3,71
Abilitatea de a scrie, a citi, a se documenta și de a conversa într-o limbă străină	3,56	3,59	3,58
Capacitatea de a interpreta normele de drept în raport cu situațiile create (numai pentru absolvenții domeniului drept)	3,24	3,29	3,27

Tabel 8. "Cum evaluați nivelul propriu de competențe în urma absolvirii programului de licență?" Vs "Care este nivelul de competențe solicitat pentru tipul de activitate pe care o desfășurați în prezent?" (media notelor de la 1 la 5)

	La absolvire	În prezent
Cunoașterea propriului domeniu de studiu / a propriei specializări	3,67	3,50
Cunoașterea altor domenii sau discipline	-	3,18
Gândirea analitică	3,83	3,15
Abilitatea de a acumula rapid noi cunoștințe	4,12	4,42
Abilitatea de a negocia în mod eficace	3,59	3,92
Abilitatea de a acționa bine în condiții de stres	3,91	4,48
Abilitatea de a identifica noi oportunități și a acționa rapid pentru a le urmări	3,77	4,16
Abilitatea de a coordona activități	3,84	4,22
Abilitatea de a gestiona eficient timpul de lucru	3,94	4,50
Abilitatea de a lucra în echipă	4,15	4,46
Abilitatea de a utiliza calculatorul și de a naviga pe internet	4,30	4,36
Abilitatea de a veni cu idei și soluții noi	4,01	4,28
Disponibilitatea de a pune la îndoială ideile proprii și ale altora	3,72	3,68
Abilitatea de a prezenta produse, idei sau rapoarte în fața unei audiențe	3,50	3,57
Abilitatea de a elabora rapoarte, note sau alte documente	3,71	4,01
Abilitatea de a scrie, a citi, a se documenta și de a conversa într-o limbă străină	3,58	3,76
Capacitatea de a interpreta normele de drept în raport cu situațiile create (numai pentru absolvenții domeniului drept)	3,27	3,50

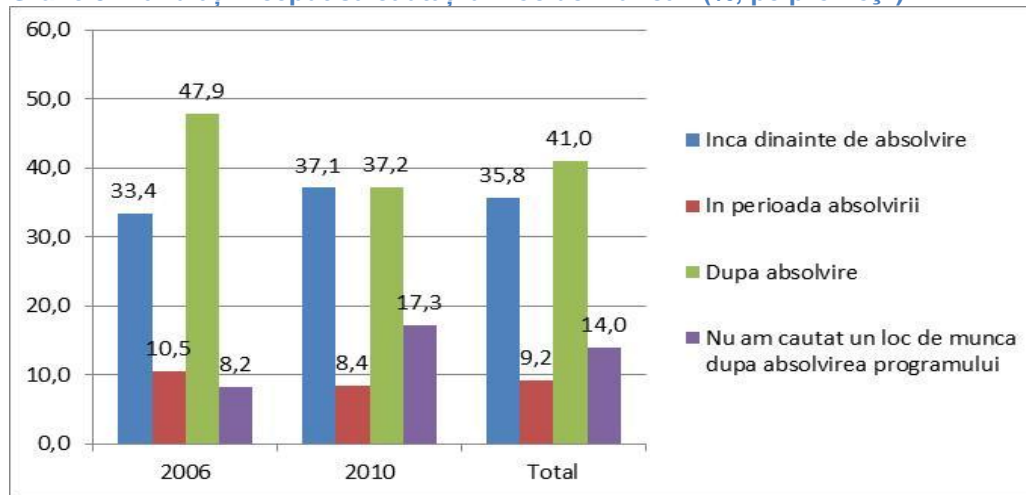
De altfel marea majoritate a absolvenților, atât pentru cohorta 2006, cât și pentru 2010 apreciază ca necesară dezvoltarea competențelor profesionale prin educație și formare continuă după finalizare

programului de studii. Această necesitate este cea mai ridicată la nivelul domeniilor *Arhitectură și urbanism, Medicină veterinară și Științe sociale și politice*.

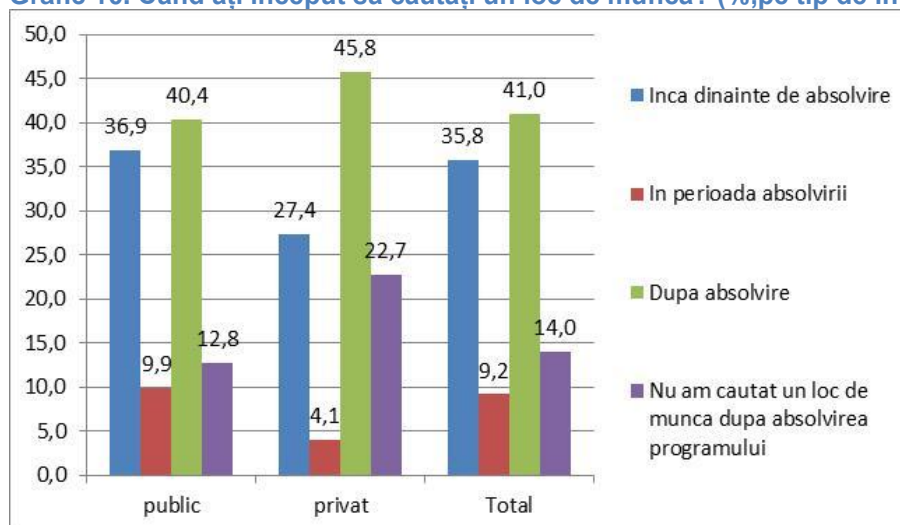
4.4. Procesul de căutare a unui loc de muncă

Pentru cea mai mare parte a absolvenților procesul de *căutare a unui loc de muncă* începe după absolvire (41,0%). Pentru absolvenții coortei 2010 comparativ cu absolvenții din 2006 modelul însă se schimbă: cea mai mare parte încep să-și caute loc de muncă înainte de absolvire (37,1%), în vreme ce aproximativ o cincime nu-și caută deloc loc de muncă după absolvire (17,3%). Aceeași analiză pe tip de învățământ evidențiază faptul că absolvenții învățământului public încep în mai mare măsură să-și caute loc de muncă chiar de dinainte de absolvire (36,9%), pe când 22,7% dintre absolvenții învățământului privat nu și-au căutat deloc loc de muncă după absolvire. Asta nu înseamnă că absolvenții învățământului privat au rămas inactivi după terminarea studiilor, ci, cel mai probabil și-au păstrat locul de muncă deținut înainte de debutul studiilor și/sau pe durata acestora. Absolvenții de sex masculin, în mai mare măsură decât absolventele încep căutarea unui loc de muncă înainte de absolvire (39,4% dintre absolvenții de sex masculin, comparativ cu 33,4% dintre absolvenții de sex feminin). De asemenea aproximativ 1/7 dintre absolvenții atât de sex masculin, cât și de sex feminin declară că nu și-au căutat loc de muncă după absolvire.

Grafic 9. Când ați început să căutați un loc de muncă? (% pe promoții)

Grafic 10. Când ați început să căutați un loc de muncă? (% pe tip de învățământ public/privat)

Durata de căutare a unui loc de muncă după absolvire variază în funcție de anul absolvirii. Astfel durata medie de căutare a primului loc de muncă a fost pentru absolvenții coortei 2006 de 3,6 luni, pe când, pentru absolvenții anului 2010 aceasta durată crește la 6,5 luni (mai mult de jumătate de an, deci pentru această cohortă crește probabilitatea șomajului de lungă durată după absolvire). Condițiile economice ale anului 2010 își spun cuvântul, îngreunând accesul tinerilor absolvenți pe piața muncii.

Absolvenții cu studii superioare tind să-și caute loc de muncă în medie cu 1 lună mai mult decât absolvenții de sex masculin. Absolvenții din instituțiile de învățământ privat își caută un prim loc de muncă după absolvire în medie tot cu aproximativ 1 lună mai mult decât absolvenții de învățământ public. Putem spune că finalizarea studiilor la o instituție de învățământ privată îngreunează ușor accesul pe piața muncii.

În ceea ce privește durata de căutare a unui prim loc de muncă pe domenii de studiu, remarcăm că cel mai greu se inserează pe piața muncii absolvenții de Științe ale naturii (cu o durată medie de 7,0 luni), Științe juridice (cu o durată medie de 6,8 luni), Arte (cu o durată medie de 6,5 luni) și Științe sociale și politice (cu o durată medie tot de 6,5 luni). Cel mai rapid se inserează pe piața muncii absolvenții de Științe militare și informații (cu o durată medie de 0,7 luni) și Arhitectură și urbanism (cu o durată medie de 2,8 luni), cu alte cuvinte, inserția se realizează cel mai facil la nivelul domeniilor înalt reglementate.

Tabel 9. Durata de căutare a unui loc de muncă după absolvire (nr. luni)

	Nr. luni căutare loc de muncă	Domeniul de studiu	Nr. luni căutare loc de muncă
Total	5,4	Științe exacte	3,9
Anul absolvirii		Științe ale naturii	7,0
2006	3,6	Științe umaniste	4,1
2010	6,5	Teologie	4,9
Sexul		Științe juridice	6,8
Masculin	4,8	Științe sociale și politice	6,5
Feminin	5,7	Științe economice	6,1
Tipul de învățământ		Arte	6,5
public	5,29	Arhitectură și urbanism	2,8
privat	6,47	Educație fizică și sport	4,6
		Științe agricole și silvice	6,0
		Științe inginerești	5,1
		Științe militare și informații	0,7
		Medicină veterinară	3,9
		Sănătate	4,0

Cele mai utilizate metode de căutare a unui loc de muncă sunt:

- prin intermediul portalurilor de locuri de muncă online (35,7% dintre absolvenți),
- depunerea unei cereri de angajare pentru un loc de muncă vacant (35,6%),
- cu ajutorul familiei, prietenilor, cunoștințelor (34,4%),
- contactarea angajatorilor din proprie inițiativă fără a avea informații despre existența unui loc de muncă vacant (25,7%),
- prin intermediul presei scrise (21,4%)
- prin intermediul târgurilor de locuri de muncă (16,8%),
- am fost contactat de un angajator (16,8%),
- lucrează la același angajator ca înainte de absolvire (11,5%).

Tabel 10. Modalități de căutare a primului loc de muncă, în funcție de sexul absolvenților, anul absolvirii și tipul de învățământ (% din numărul total de răspunsuri valide pentru fiecare item)

	Masculin	Feminin	2006	2010	public	privat
<i>Am depus cerere de angajare pentru un loc de munca vacant</i>	33,6	36,7	35,5	35,7	34,7	43,0
<i>Am contactat angajatorii din proprie inițiativă fără a ști despre existența unui loc de muncă disponibil</i>	28,6	23,5	21,7	28,2	26,2	21,3
<i>Am fost contactat de un angajator</i>	21,6	13,6	18,0	16,1	17,5	11,1
<i>Cu ajutorul familiei, prietenilor sau cunoștințelor</i>	33,9	35,3	30,3	37,0	34,9	30,3
<i>Prin intermediul agențiilor publice de plasament (Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă)</i>	7,3	9,3	5,7	10,0	8,3	7,9
<i>Prin intermediul agențiilor private de recrutare și plasament</i>	12,0	10,3	8,2	12,5	11,2	8,0
<i>Prin intermediul Inspectoratului Școlar Județean (prin examen, concurs)</i>	2,3	7,1	6,4	3,9	5,2	1,7
<i>Prin intermediul universității (Centrul de orientare profesională / prin repartiție)</i>	4,8	2,6	3,7	3,7	3,7	3,1
<i>Prin intermediul rețelelor sociale online (ex. LinkedIn, Facebook)</i>	6,2	7,6	2,9	9,5	6,9	7,8
<i>Prin intermediul grupurilor de discuții și al listelor de e-mail de pe internet</i>	5,2	6,0	3,4	7,1	5,5	6,9
<i>Prin intermediul presei scrise</i>	18,0	24,5	18,2	23,4	20,8	26,1
<i>Prin intermediul portalurilor de locuri de muncă online</i>	32,9	38,9	26,3	41,5	35,9	33,9
<i>Prin intermediul târgurilor de locuri de muncă</i>	16,1	17,4	11,1	20,4	16,5	19,5
<i>Lucrez pentru afacerea de familie</i>	2,6	1,5	1,5	2,4	1,9	3,4
<i>Mi-am deschis propria afacere</i>	5,6	2,2	3,8	3,8	3,7	4,9
<i>Lucrez la același angajator ca înainte de absolvire</i>	12,9	10,8	8,6	13,3	11,1	14,7

Modalitatea principală de căutare a unui loc de muncă variază în funcție de anul absolvirii, tipul învățământului, sexul respondentului și domeniul de studiu. Astfel, absolvenții de sex masculin și-au căutat loc de muncă cu precădere prin intermediul familiei, prietenilor, cunoștințelor (33,9%) și prin depunerea unei cereri de angajare pentru un loc de muncă vacant (33,6%), în vreme ce absolvenții de sex feminin însă au uzat cu precădere de portalurile de locuri de muncă online (36,7%) și de depunerea unei cereri de angajare pentru un loc de muncă vacant (36,7%). Absolvenții anului 2006 au căutat primul loc de muncă prin depunerea unei cereri de angajare pentru un loc de muncă vacant (35,5%), în vreme ce absolvenții anului 2010 au utilizat cu precădere portalurile de locuri de muncă online (41,5%). Absolvenții învățământului public au apelat cu precădere la depunerea cererilor de angajare pentru un loc de muncă vacant (35,9%), în vreme ce absolvenții învățământului privat s-au bazat în principal pe ajutorul familiei, prietenilor sau cunoștințelor (43,0%)

Analiza pe domenii ne arată că:

- absolvenții de *Arhitectură și urbanism* consideră cea mai eficientă metodă de căutare a unui loc de muncă *contactarea angajatorilor potențiali din proprie inițiativă, fără a ști despre existența unui loc de muncă,*
- absolvenții de *Științe militare și informații* au fost căutați de un angajator,
- absolvenții de *Științe umaniste și Teologie* au apelat cu precădere la Inspectoratele Școlare Județene
- iar absolvenții de *Sănătate* s-au bazat cu precădere pe repartiția primită în urma examenului de rezidențiat.

În medie, *pentru a-și găsi un prim loc de muncă* un absolvent trebuie să contacteze 13,34 angajatori. Absolvenții de sex feminin au contactat în genere mai mulți angajatori decât absolvenții de sex masculin, iar absolvenții instituțiilor de învățământ privat cu aproximativ 5 angajatori mai mult decât cei ai instituțiilor publice. Pentru absolvenții anului 2010, procesul de căutare a primului loc de muncă a presupus contactarea în medie a 16,21 angajatori, aproape dublul numărului de angajatori contactați de promoția 2006. Inserția cea mai rapidă din punct de vedere a numărului mediu de angajatori contactați a fost realizată de absolvenții de *Științe militare și informații, Sănătate și Teologie*. Inserția cea mai dificilă i-a caracterizat pe absolvenții de *Științe economice, Arhitectură și urbanism și Științe ale naturii*.

Tabel 11. Media și mediana numărului de angajatori contactați

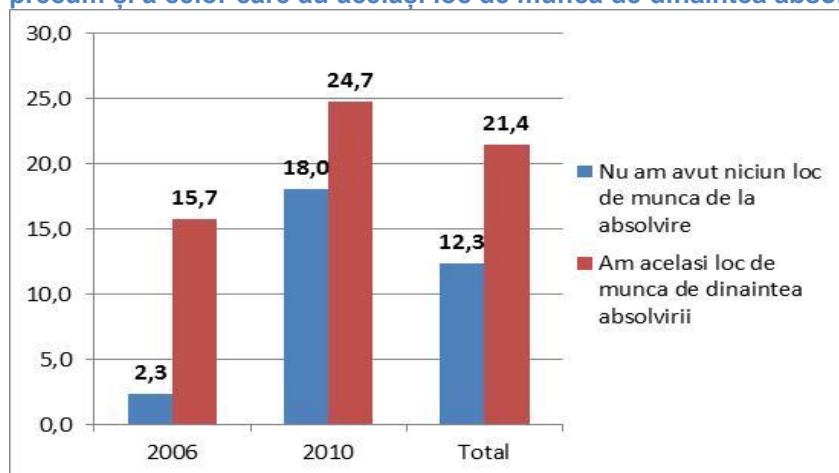
	Număr angajatori contactați	
	Media	Mediana
Total	13,24	5,0
2006	8,24	3,0
2010	16,21	6,0
Masculin	11,98	4,0
Feminin	14,46	5,0
public	12,87	5,0
privat	17,43	8,0
Științe exacte	8,83	3,0
Științe ale naturii	15,59	5,0
Științe umaniste	9,32	3,0
Teologie	5,86	2,0
Științe juridice	14,02	5,0
Științe sociale și politice	13,98	5,0
Științe economice	16,24	7,0
Arte	11,85	4,0
Arhitectură și urbanism	16,13	3,0
Educație fizică și sport	7,62	3,5
Științe agricole și silvice	14,73	4,0
Științe inginerești	13,52	5,0
Științe militare și informații	1,15	1,0
Medicina veterinară	7,96	3,0
Sănătate	4,60	1,0

4.5. Tranziția de la școală la muncă

4.5.1. Primul loc de muncă

Rezultatele globale ale studiului arată faptul că 12,3% dintre absolvenții participanți la studiu nu au avut nici un loc de muncă după absolvire. Din promoția 2006, doar 2,3% nu au avut nici un **loc de muncă**, pe când în promoția 2010 procentul acestora crește până la 18,0%. Alți 21,4% au același loc de muncă de dinaintea absolvirii. Aproximativ 24,7% din absolvenții promoției 2010 au același loc de muncă de dinaintea absolvirii, ponderea acestora în total absolvenți investigați crescând semnificativ comparativ cu anul 2010.

Grafic 11. Distribuția absolvenților care nu au avut niciodată nici un loc de muncă după absolvire, precum și a celor care au același loc de muncă de dinaintea absolvirii (%)

Tabel 12. Distribuția absolvenților care nu au avut niciodată nici un loc de muncă după absolvire, precum și a celor care au același loc de muncă de dinaintea absolvirii, pe domenii de studiu (%)

	Nu am avut niciun loc de munca de la absolvire		Am același loc de munca de dinaintea absolvirii	
	2006	2010	2006	2010
<i>Științe exacte</i>	2,5	13,5	15,2	21,1
<i>Științe ale naturii</i>	4,3	31,2	6,4	15,6
<i>Științe umaniste</i>	1,1	20,2	10,1	13,1
<i>Teologie</i>	6,1	19,4	36,4	41,7
<i>Științe juridice</i>	1,6	25,5	20,2	36,3
<i>Științe sociale și politice</i>	4,8	21,2	23,8	31,4
<i>Științe economice</i>	0,8	18,7	20,8	32,3
<i>Arte</i>	8,0	40,4	14,7	24,7
<i>Arhitectură și urbanism</i>		15,4	19,0	10,3
<i>Educație fizică și sport</i>	3,1	28,3	12,5	26,1
<i>Științe agricole și silvice</i>	1,4	23,4	15,5	16,5
<i>Științe inginerești</i>	2,4	15,4	14,0	21,2
<i>Științe militare și informații</i>		3,3	2,4	
<i>Medicina veterinară</i>	2,0	8,4	6,9	13,3
<i>Sănătate</i>	1,4	4,5	1,4	16,7
Total	2,3	18,0	15,7	24,7

Aceeași analiză pe tip de învățământ public/privat arată că dacă 12,5% dintre absolvenții instituțiilor publice nu au avut niciodată nici un loc de muncă, doar 11,1% dintre absolvenții instituțiilor de

învățământ private se află în aceeași situație. Pe de altă parte, 37,9% dintre absolvenții instituțiilor private au același loc de muncă de dinaintea absolvirii, spre deosebire de doar 19,2% dintre absolvenții instituțiilor publice. 15,0% dintre absolvenții de sex feminin nu au avut nici un loc de muncă după absolvire, spre deosebire de doar 9,8% dintre absolvenții de sex masculin. În ceea ce privește ponderea celor care au același loc de muncă de dinaintea absolvirii, aceasta atinge nivelul de 23,0% în rândul absolvenților și 20,7% în rândul absolventelor. Găsirea primului loc de muncă s-a dovedit foarte dificilă pentru absolvenții de *Arte* (25,6%), *Științe ale naturii* (23,1%), *Educație fizică și sport* (17,9%) și *Științe sociale și politice* (16,8%). De asemenea, au același loc de muncă de dinaintea absolvirii cei din domeniile *Teologie* (39,1%), *Științe sociale și politice* (29,4%), *Științe juridice* (29,2%) și *Științe economice* (28,8%).

Care au fost **factorii de succes în găsirea primului loc de muncă** în opinia absolvenților? Absolvenții promoției 2006 consideră ca factori de succes ai angajării *cunoașterea unei limbi străine, domeniul de studiu și personalitatea*. Abia apoi este considerată ca importantă specializarea/programul de studiu absolvit/ă. Absolvenții promoției 2010 consideră însă că de asemenea *cunoașterea unei limbi străine* a fost cea care le-a asigurat succesul, urmată de *capacitatea de relaționare și personalitatea*. Atât *domeniul de studiu* cât și *specializarea* le urmează în ordinea importanței.

În căutarea primului loc de muncă absolventele de sex feminin mizează mai degrabă pe *cunoașterea unei limbi străine* și pe *capacitatea de relaționare*, pe când absolvenții de sex masculin mizează pe *cunoașterea unei limbi străine și domeniul de studiu*.

Tabel 13. Care au fost factorii de succes în găsirea primului loc de muncă în opinia absolvenților, pe cohorte (media calificativelor de la 1 la 5 acordate)

	2006	2010
<i>Domeniul de studiu</i>	4,0	3,7
<i>Specializarea / Programul de studiu</i>	3,8	3,5
<i>Tema lucrării de licență</i>	2,1	2,0
<i>Tema proiectelor realizate pe perioada studiilor</i>	2,0	2,0
<i>Notele obținute pe perioada studiilor</i>	2,5	2,3
<i>Reputația universității</i>	3,1	2,9
<i>Reputația facultății / departamentului</i>	3,1	2,8
<i>Experiența de muncă acumulată anterior</i>	2,6	3,0
<i>Personalitatea mea</i>	3,9	4,0
<i>Experiența în străinătate</i>	1,9	1,9
<i>Capacitatea mea de a mă relaționa</i>	3,8	4,0
<i>Relațiile anterioare cu angajatorul/recomandări</i>	2,9	3,0
<i>Cunoașterea unei limbi străine</i>	4,6	4,8

Aproximativ 2/3 dintre absolvenți au avut la primul loc de muncă contract pe durată nedeterminată, 28,1% au avut contract pe durată determinată, 3% au muncit "la negru" iar 3,5% fie și-au deschis o afacere, fie erau liber profesioniști. Analiza de gen reliefează diferențe importante între femei și bărbați: e mai probabil să regăsim bărbații în locuri de muncă cu contracte pe durată nedeterminată, ocupați pe cont propriu, precum și muncind "la negru", în vreme ce e mai probabil să regăsim femeile în locuri de muncă cu contracte pe durată determinată. În ceea ce privește **analiza tipului contractului** la primul loc de muncă pe cohorte, trebuie menționat că în 2010 crește incidența celor care declară că primul loc de muncă l-au avut la negru (1,9% în 2006, comparativ cu 3,8% în 2010), precum și a celor care ocupă locuri de muncă pe perioadă determinată (21,5% în 2006, comparativ cu 32,7% în 2010).

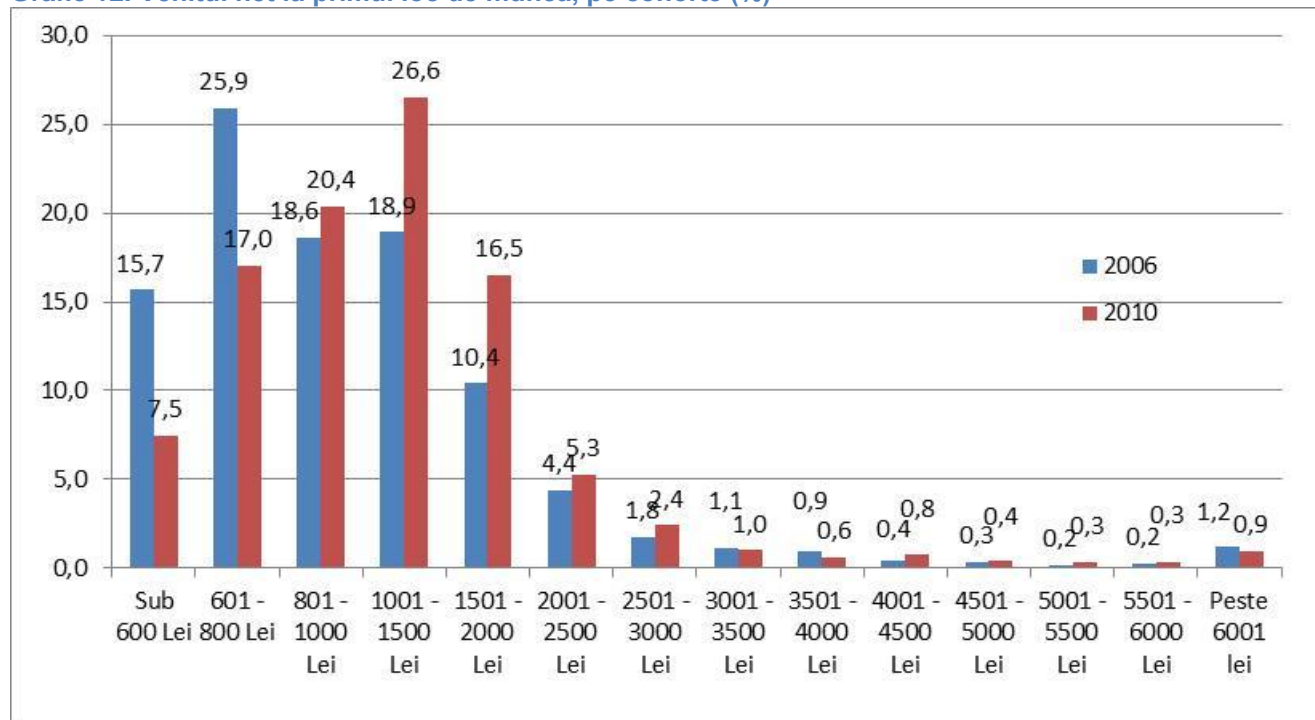
Tabel 14. Tipul contractului la primul loc de muncă (%)

	Total	masc.	fem.	2006	2010	public	privat
<i>Durată nedeterminată</i>	64,7	66,5	62,0	73,6	58,3	63,1	76,3
<i>Durată determinată</i>	26,3	25,0	28,6	19,8	30,9	28,0	13,8
<i>Durată determinată perioada rezidențiat</i>	1,8	1,2	2,4	1,7	1,8	2,0	0,1
<i>Fără contract</i>	3,0	2,5	3,5	1,9	3,8	3,1	2,4
<i>Eram liber profesionist</i>	1,1	1,0	1,1	0,7	1,4	1,0	1,6
<i>Mi-am deschis propria afacere</i>	2,4	3,0	2,0	2,0	2,8	2,2	4,4
<i>Altele</i>	0,7	0,9	0,5	0,4	0,9	0,6	1,3

Tocmai pentru că absolvenții instituțiilor de învățământ privat se regăsesc în mai mare măsură în același loc de muncă de dinaintea absolvirii, incidența contractelor de muncă pe durată nedeterminată în rândul absolvenților instituțiilor private crește semnificativ la 76,3%. Absolvenții instituțiilor publice este mai probabil să-i regăsim fie cu contract pe durată determinată (30,0% dintre absolvenții instituțiilor publice, comparativ cu 13,9% dintre absolvenții instituțiilor private), fie fără contract de muncă (3,1% dintre absolvenții instituțiilor publice, comparativ cu 2,4% dintre absolvenții instituțiilor private).

Distribuția absolvenților pe domenii și tipul contractului la primul loc de muncă ne arată că e mai probabil să regăsim cu contract de muncă "la negru" absolvenți ai domeniilor *Științe ale naturii* (8,8%), *Arte* (6,6%) și *Științe sociale și politice* (5,9%). De asemenea e mai probabil să regăsim cu contract de muncă pe durată determinată absolvenți ai domeniilor *Științe militare și informații* (56,7%), *Educație fizică și sport* (50,0%) și *Științe ale naturii* (43,0%).

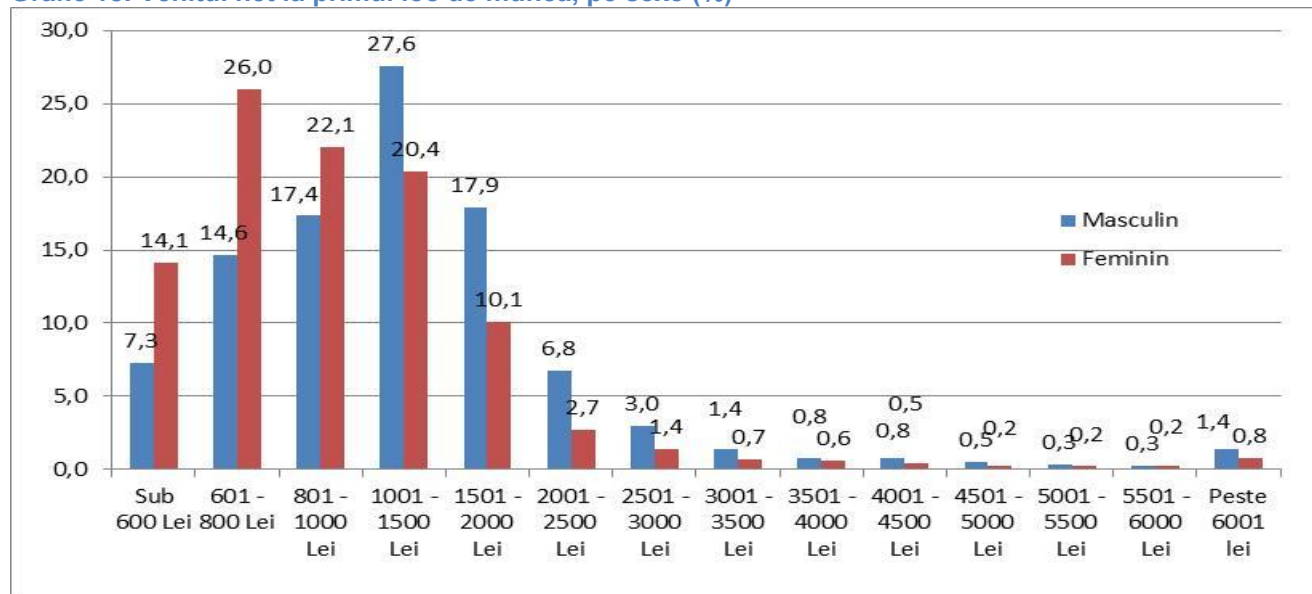
Grafic 12. Venitul net la primul loc de muncă, pe cohorte (%)

La primul loc de muncă marea, aproximativ 40% dintre salariații cohorții 2006 aveau **salariul net** cuprins între salariul minim și salariul mediu pe economie, și alți aproximativ 37% între salariul mediu și dublul acestuia. Aproximativ 1/4 dintre salariații cohorții 2010 intră pe piața muncii cu salarii în jurul salariului minim pe economie, alți 47% aflându-se cu venitul salarial net între salariul minim și salariul

mediu. Practic distribuția câștigurilor salariale ale absolvenților pe cohorte arată o tendință de intrare a absolvenților anului 2010 la primul loc de muncă pe poziții ușor mai înrăutățite comparativ cu absolvenții cohorții 2006, reducerile salariale din vara anului 2010 putând fi una dintre explicațiile acestui fenomen.

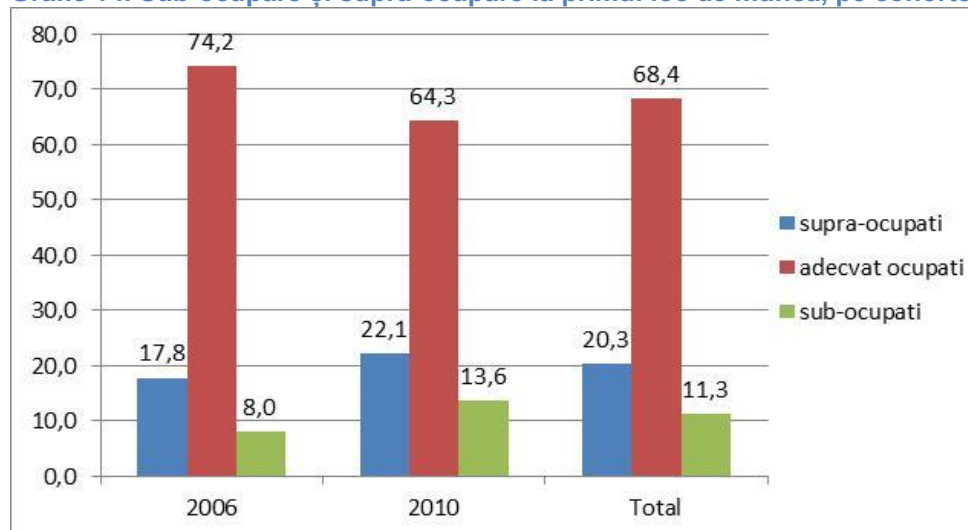
Grafic 13. Venitul net la primul loc de muncă, pe sexe (%)

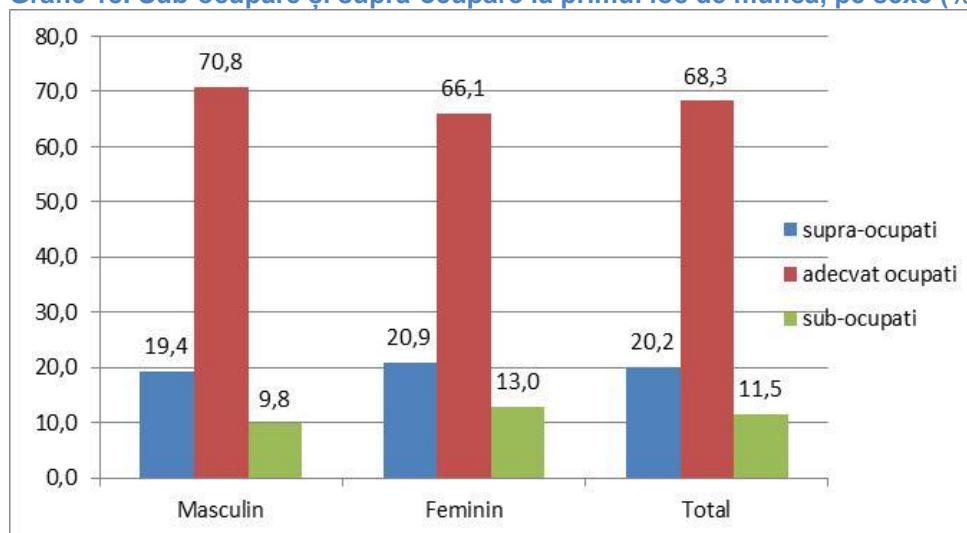
Analiza distribuției salariale la primul loc de muncă pe sexe arată că bărbații cu studii superioare intră pe piața muncii pe poziții superioare din punct de vedere al câștigului salarial comparativ cu absolventele de sex feminin. Astfel, deși performanțele școlare sunt similare sau chiar ușor mai bune în rândul absolvenților decât în rândul absolventelor (volumul cohorțelor, durata studiilor, media la absolvire), totuși bărbații fructifică în mai mare măsură oportunitățile de ocupare existente pe piața muncii comparativ cu competiția feminină.

O altă dimensiune a primului loc de muncă o constituie **incidența sub-ocupării sau a supra-ocupării** la primul loc de muncă. Astfel, pe toți cei care au ocupat poziții necesitând studii preuniversitare îi vom considera sub-ocupați la primul loc de muncă. Asemenea, pe toți cei care îi vom identifica ocupând un loc de muncă necesitând studii postuniversitare, de master sau doctorale, îi vom considera supra-ocupați la primul loc de muncă.

Grafic 14. Sub-ocupare și supra-ocupare la primul loc de muncă, pe cohorte (%)

Grafic 15. Sub-ocupare și supra-ocupare la primul loc de muncă, pe sexe (%)

Marea majoritate a absolvenților se declară adecvat ocupați la primul loc de muncă (68,4%). Adecvarea la primul loc de muncă este mai ridicată în rândul absolvenților anului 2006, în rândul absolvenților de sex masculin, precum și în rândul absolvenților de învățământ privat. Aproximativ 17,8% dintre absolvenții coortei 2006 se declară supra-ocupați la primul loc de muncă, în vreme ce aproximativ 22,1% dintre absolvenții coortei 2010 se declară a fi în aceeași poziție. Mai mult decât atât, 8,0% dintre absolvenții coortei 2006 și 13,8% dintre absolvenții coortei 2010, se declară sub-ocupați la primul loc de muncă. Supra-ocuparea, precum și sub-ocuparea la primul loc de muncă sunt ușor mai frecvente în rândul absolvenților de sex feminin, decât al absolvenților de sex masculin. De asemenea supra-ocuparea este mai frecventă în rândul absolvenților instituțiilor de învățământ private, în vreme ce sub-ocuparea este mai frecventă în rândul absolvenților de învățământ public. Trebuie să subliniem însă că este o măsură subiectivă a absolvenților cu privire la adecvarea nivelului de educație deținut la primul loc de muncă la nivelul de educație solicitat de postul ocupat.

4.5.2. Numărul total de locuri de muncă avute până în prezent

Numărul de locuri de muncă deținute după absolvire și până la momentul investigației sunt o măsură a mobilității absolvenților cu studii superioare pe piața muncii. Este firesc ca mobilitatea să fie mai ridicată la debutul carierei, până când absolvenții își identifică un loc de muncă în acord cu aspirațiile personale. Trebuie însă să avem în vedere că absolvenții coortei 2010 intră pe o piață a muncii profund afectată de criza economică și financiară, și ne putem aștepta ca mobilitatea acestora să fie cât mai redusă. Pe de altă parte, anii 2007-2008 au fost foarte generoși pentru coorta 2006 din punctul de vedere al oportunităților de carieră și câștig, așa că este oarecum firesc să ne așteptăm la o mobilitate foarte ridicată în rândul acestora.

Tabel 15. Numărul mediu de locuri de muncă pe coorte și tip de învățământ public/privat

	Nr. de locuri de munca (inclusiv locul de munca actual)			Nr. de locuri de munca (inclusiv locul de munca actual)		
		<i>total</i>	<i>Din care în domeniu</i>		<i>total</i>	<i>Din care în domeniu</i>
2006	public	2,84	1,86	Masculin	2,84	1,72
	privat	2,82	1,61	Feminin	2,68	2,12
	Total	2,83	1,74	Total	2,83	1,74
2010	public	2,17	1,26	Masculin	2,18	1,08
	privat	2,16	0,81	Feminin	2,04	0,95
	Total	2,17	1,07	Total	2,17	1,07

Absolvenții coortei 2006 au avut în medie 2,83 locuri de muncă de la momentul absolvirii până la momentul investigației, în vreme ce absolvenții coortei 2010 au avut în medie 2,17 locuri de muncă. Putem aprecia că per ansamblu, indiferent de anul absolvirii, mobilitatea absolvenților cu studii superioare pe piața muncii este mai degrabă redusă. În ceea ce privește mobilitatea din și către locuri de muncă aflate în domeniul programului de licență, aceasta este cu atât mai redusă, în medie absolvenții promoției 2006 deținând până la momentul investigației 1,74 locuri de muncă în domeniul de licență, iar absolvenții promoției 2010 deținând 1,07 locuri de muncă în domeniul de licență.

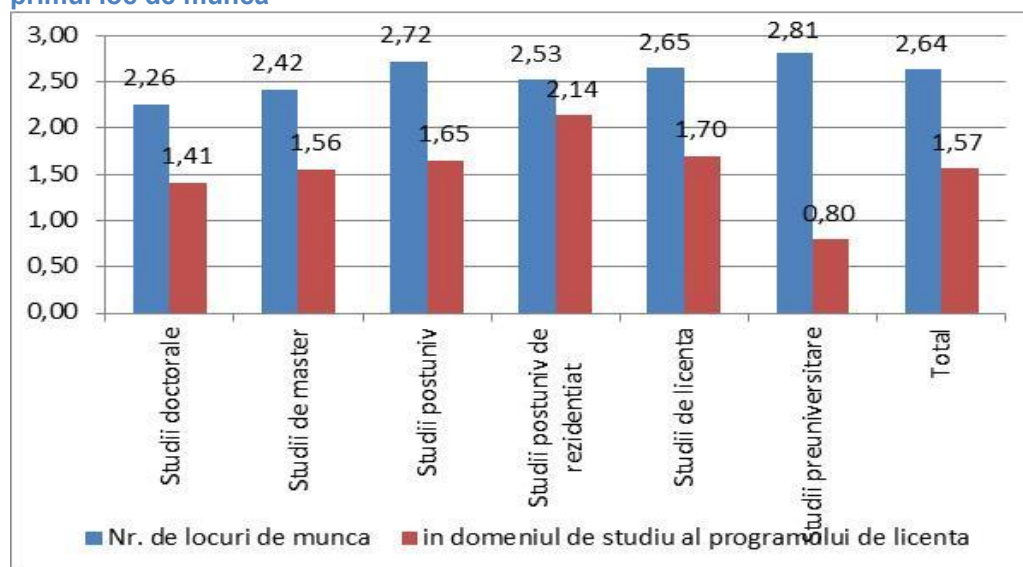
Mobilitatea bărbaților pe piața muncii este mai ridicată decât mobilitatea femeilor, atunci când vorbim de numărul total de locuri de muncă deținute după absolvire. În ceea ce privește însă mobilitatea din și către locuri de muncă în domeniul de licență, aceasta este mai ridicată pentru absolvenții de sex feminin ai promoției 2006, și mai mică decât mobilitatea bărbaților pentru promoția 2010. Ca și perspectivă de carieră, se pare că femeile sunt mai puțin mobile pe piața muncii, cel puțin la debutul carierei, dar caută cu precădere să se angajeze în locuri de muncă în acord cu domeniul de licență absolvit. În ceea ce privește mobilitatea absolvenților în funcție de sursa de finanțare a instituției de învățământ, nu există diferențe notabile între coortele 2006 și 2010. În ceea ce privește însă mobilitatea din și către locuri de muncă în acord cu domeniul de licență absolvit, aceasta este mai ridicată pentru absolvenții de învățământ public, comparativ cu absolvenții de învățământ privat, atât pentru cohorta 2006, cât și pentru cohorta 2010. Mobilitatea cea mai mare pe piața muncii caracterizează absolvenții de *Teologie, Educație fizică și sport, Arte, Științe umaniste și Științe sociale și politice. Științele militare și informații, Arhitectura și urbanismul și Sănătatea*, deci domeniile puternic reglementate sunt caracterizate de cea mai mică mobilitate. Cea mai mare mobilitate din și către locuri de muncă în domeniul de licență absolvit caracterizează însă absolvenții domeniilor *Științe militare și informații, Arhitectura și urbanismul și Sănătatea*, deci aceleași domenii înalt reglementate. Odată intrați într-un domeniu înalt reglementat, absolvenții sunt mobili doar în interiorul respectivului domeniu.

Tabel 16. Numărul mediu de locuri de muncă pe coorte și tip de învățământ public/privat

	Nr. de locuri de munca (inclusiv locul de munca actual)	
	<i>total</i>	<i>Din care în domeniu</i>
<i>Științe exacte</i>	2,51	1,66
<i>Științe ale naturii</i>	2,56	1,33
<i>Științe umaniste</i>	2,96	1,24
<i>Teologie</i>	3,67	0,40
<i>Științe juridice</i>	2,79	1,70
<i>Științe sociale și politice</i>	2,89	1,09
<i>Științe economice</i>	2,53	1,53
<i>Arte</i>	3,00	1,83
<i>Arhitectură și urbanism</i>	2,38	2,29
<i>Educație fizică și sport</i>	3,18	1,67
<i>Științe agricole și silvice</i>	2,70	1,26
<i>Științe inginerești</i>	2,58	1,60
<i>Științe militare și informații</i>	2,18	2,00
<i>Medicina veterinară</i>	2,67	1,92
<i>Sănătate</i>	2,41	2,20
Total	2,64	1,57

Dacă un absolvent ajunge într-o poziție adecvată sau superioară educației sale (deci cu câștiguri în raport cu investiția făcută în educație sau poate chiar mai mari) atunci mobilitatea sa pe piața muncii scade. Mobilitatea absolvenților pe piața forței de muncă este semnificativ mai ridicată decât media pentru absolvenții care ajung în poziții caracterizate de un nivel de educație sub nivelul deținut de absolvent. Mobilitatea din și către locuri de muncă în acord cu domeniul de studiu însă este mai mare pentru cei care sunt supra-ocupați, și scade semnificativ pentru cei care sunt sub-ocupați. Inserția pe piața muncii într-o poziție de sub-ocupare (deci necesitând un nivel de educație mai scăzut decât nivelul de educație deținut) stimulează mobilitatea, dar probabilitatea ca aceasta să se producă în domeniul de licență absolvit este foarte redusă.

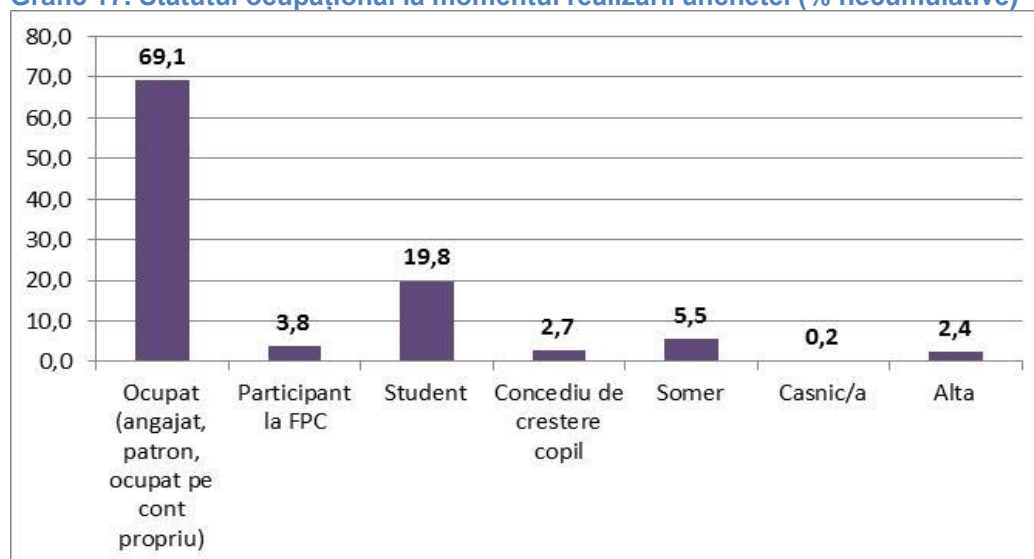
Grafic 16. Numărul mediu de locuri de muncă în funcție de sub-ocuparea și supra-ocuparea la primul loc de muncă

4.6. Actualul loc de muncă

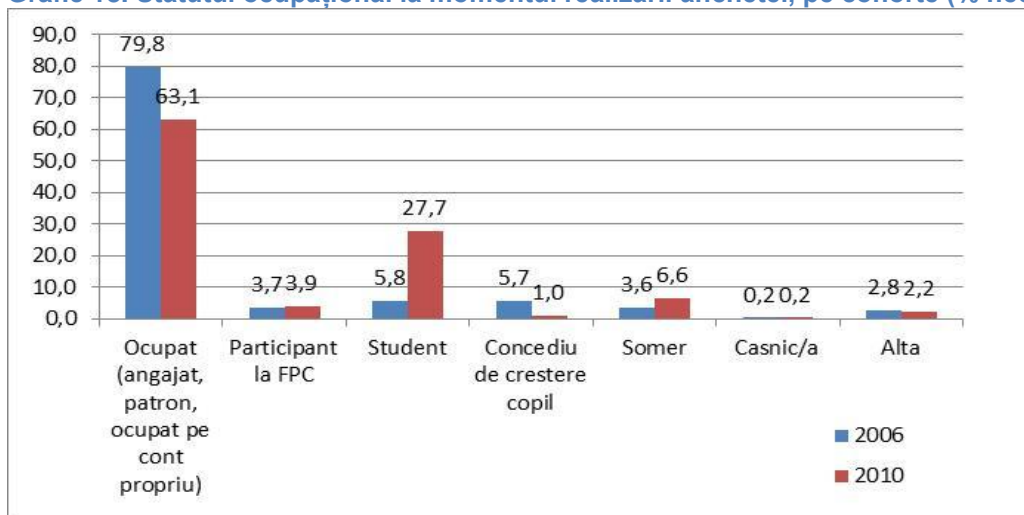
Aproximativ 70% dintre absolvenți aveau un **loc de muncă** la momentul realizării anchetei. Doar 5,5% dintre absolvenții participanți la studiu declarau că nu au loc de muncă, dar se află în căutarea unuia, sau cu alte cuvinte erau șomeri la momentul realizării investigației. Aproximativ 1 din 5 absolvenți sunt participanți la forme de studii postuniversitare (studii aprofundate, master, doctorat). Încă o dată se confirmă ipoteza inițială conform căreia cei care au participat la studiu au fost fie dintre cei care au păstrat legătura cu universitățile, fie cei care au avut performanțe școlare peste medie. Doar 0,2% dintre participanții la studiu se aflau în poziție de casnic/casnică la momentul realizării anchetei.

Grafic 17. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei (% necumulative)

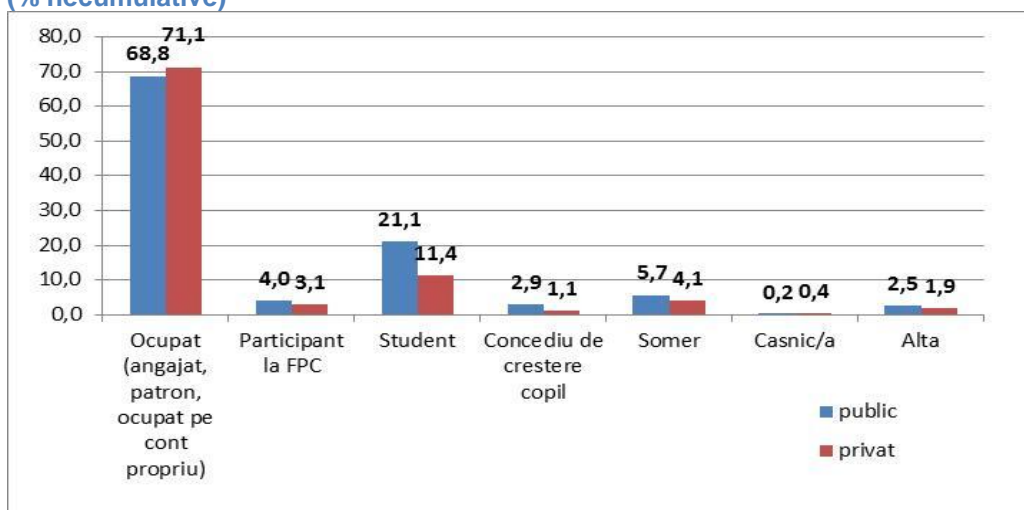

Din promoția 2006, 79,9% dintre absolvenți au loc de muncă (sunt fie salariați, fie patroni, fie ocupați pe cont propriu). 5,8% dintre absolvenții promoției 2006 sunt încă studenți, iar 5,7% sunt în concediu de creștere și îngrijire a copilului. Doar o minoritate din promoția 2006, de 3,6% sunt șomeri la momentul realizării investigației. În ceea ce privește cohorta 2010, poziția absolvenților pe piața muncii nu este chiar atât de bună ca a cohortei 2006, lucru firesc având în vedere că investigația este realizată la un an de la absolvire, fiind caracterizată de nivele ușor mai ridicate ale șomajului (6,6% dintre absolvenții cohortei 2010 sunt șomeri la momentul realizării anchetei). 27,7% dintre absolvenții cohortei 2010 își continuă studiile cu programe universitare aprofundate (master, doctorat, alte studii postuniversitare), lucru explicabil de altfel având în vedere că promoția 2010 este organizată conform formatului Bologna.

Grafic 18. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei, pe cohorte (% necumulative)

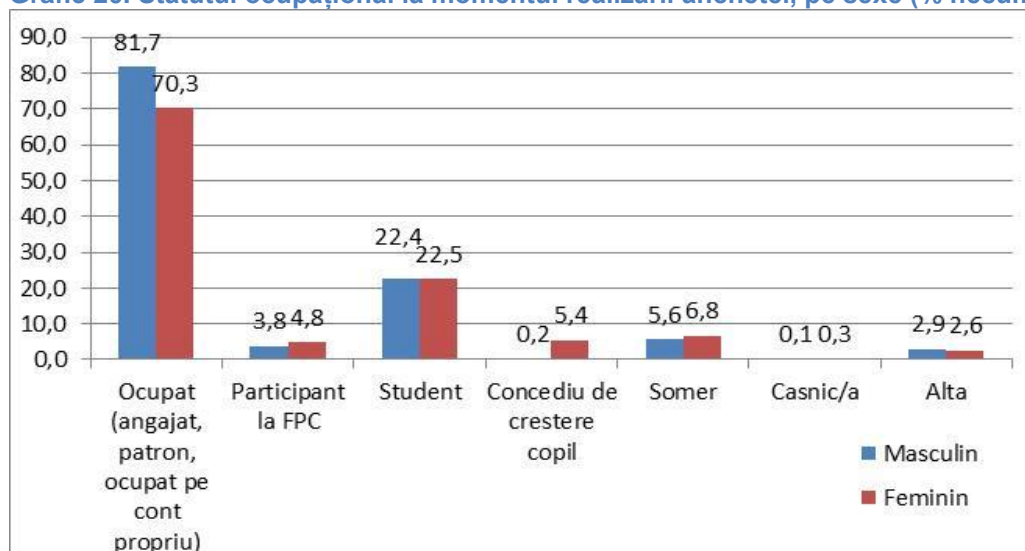

Grafic 19. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei, pe tip de învățământ public/privat (% necumulative)

Aceeași analiză pe tip de învățământ public/privat arată că șomajul este ușor mai ridicat în rândul absolvenților de instituții de învățământ publice. De asemenea, tendința de a continua studiile la alte forme universitare este aproape dublă în rândul absolvenților de instituții de învățământ publice. Similar, tendința de continuare a formării prin cursuri de FPC este mai ridicată în rândul absolvenților de învățământ public. Ponderea celor ocupați în total absolvenți este ușor mai ridicată în rândul absolvenților de învățământ privat, tocmai pentru că aceștia sunt în mai mare măsură ocupați la debutul sau pe parcursul studiilor. Ca și pattern de carieră, absolvenții de învățământ public au o tendință mai ridicată de continuare a studiilor și de specializare, în vreme ce cei de învățământ privat au o probabilitate mai ridicată de finalizare a studiilor și inserare pe piața muncii.

Grafic 20. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei, pe sexe (% necumulative)

Analiza statutului ocupațional pe sexe arată că e mai probabil să regăsim absolvenții de sex masculin în poziția de "ocupați" pe piața muncii, iar absolventele de sex feminin în pozițiile de concediu de creștere copil, participante la FPC și șomere. Totuși trebuie remarcat că diferențele între femei și bărbați sunt relativ reduse.

Incidența cea mai ridicată a șomajului în rândul absolvenților la momentul realizării anchetei caracterizează domeniile Științe ale naturii (8,8%), Științe agricole și silvice (8,5%) și Științe sociale și politice (7,6%). Cele mai bune performanțe în termeni de ponderi ale absolvenților care au statutul de persoane ocupate caracterizează domeniile Științe militare și informații (83,3% dintre absolvenți sunt persoane ocupate), Arhitectură și urbanism (77,6%), Sănătate (77,0%) și Medicină veterinară (75,1%), domenii, așa cum am mai spus puternic reglementate.

Tabel 17. Statutul ocupațional la momentul realizării anchetei, pe domenii de studiu (% necumulative)

	Ocupat	Participant la FPC	Student	Creștere copil	Șomer	Casnic/a
Științe exacte	74,5	3,6	18,8	2,6	4,8	
Științe ale naturii	56,7	8,2	22,8	4,1	8,8	1,2
Științe umaniste	70,5	6,0	23,8	4,7	4,9	
Teologie	63,8	7,5	21,3	1,3	5,0	
Științe juridice	65,3	4,3	6,7	3,0	4,3	
Științe sociale și politice	62,8	6,3	21,5	3,6	7,6	0,5
Științe economice	68,3	3,2	18,8	2,0	5,7	0,2
Arte	55,7	4,9	18,9	1,6	4,9	
Arhitectură și urbanism	77,6	1,5	16,4		1,5	
Educație fizică și sport	54,9	6,6	13,2	2,2	5,5	
Științe agricole și silvice	63,7	2,3	17,3	4,1	8,5	
Științe ingineresti	72,2	2,9	23,0	2,4	5,3	0,2
Științe militare și informații	83,3	2,6	26,3	1,8		
Medicină veterinară	75,1	5,1	11,7	4,1	4,6	1,0
Sănătate	77,0	6,0	10,2	5,1	2,1	
Total	69,1	3,8	19,8	2,7	5,5	0,2

Aproximativ 4/5 dintre absolvenți au la momentul realizării investigației un loc de muncă cu contract pe durată nedeterminată, 13,2% au contract pe durată determinată și doar 1,2% muncesc "la negru". 4,5% fie și-au deschis o afacere, fie sunt liber profesioniști. Există ușoare diferențe între femei și bărbați, femeile fiind mai degrabă angajate "la negru" sau lucrând ca liberi profesioniști, iar bărbații sunt în mai mare măsură patroni ("mi-am deschis propria afacere"). În ceea ce privește **analiza tipului contractului** la primul loc de muncă pe cohorte, trebuie menționat că în 2010 scade incidența absolvenților cu contract de muncă pe durată nedeterminată, crescând incidența absolvenților cu contract de muncă pe durată determinată sau care lucrează la negru. De asemenea remarcăm ponderea ridicată a absolvenților care la un an de la absolvire își deschiseseră deja afaceri pe cont propriu – 2,8%

Tabel 18. Tipul contractului la actualul loc de muncă (%)

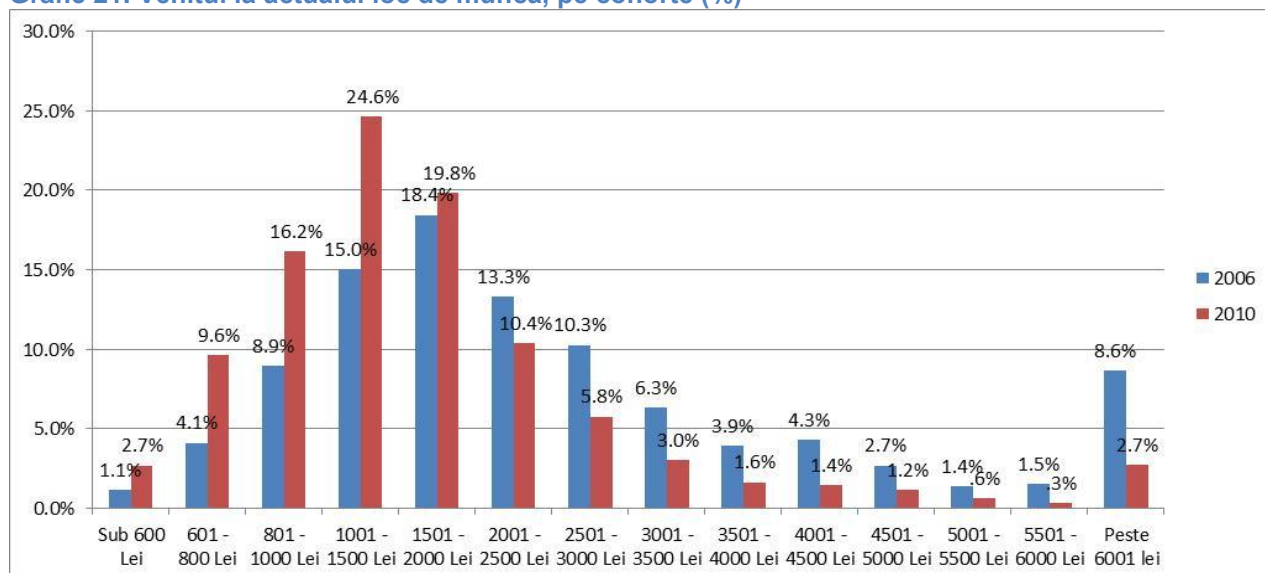
	Total	masc.	fem.	2006	2010	public	privat
Durată nedeterminată	81,0	80,6	80,7	85,4	76,5	79,9	87,2
Durată determinată	11,7	12,3	11,7	8,1	15,5	12,7	6,2
Durată determinată perioadă rezidențiat	1,5	1,1	2,0	0,6	2,3	1,7	
Fără contract	1,2	1,0	1,5	0,6	1,9	1,1	1,6
Eram liber profesionist	1,1	0,9	1,2	1,2	1,0	1,1	1,2
Mi-am deschis propria afacere	3,4	4,1	2,8	4,0	2,8	3,4	3,7
Altele	0,1	0,0		0,1	0,0	0,1	

Datorită faptului că absolvenții instituțiilor de învățământ privat se regăsesc în cea mai mare măsură în același loc de muncă de dinaintea absolvirii, incidența contractelor de muncă pe durată nedeterminată în rândul absolvenților instituțiilor private atinge un nivel foarte înalt, de 87,2% în rândul acestora. Absolvenții instituțiilor publice este mai probabil să-i regăsim cu contract pe durată determinată (14,4% dintre absolvenții instituțiilor publice, comparativ cu 6,2% dintre absolvenții instituțiilor private).

Distribuția absolvenților pe domenii și tipul contractului la primul loc de muncă ne arată că e mai probabil să regăsim ocupați "la negru" absolvenți ai domeniilor *Teologie* (9,4%), *Arhitectură și urbanism* (4,7%) și *Arte* (4,0%). De asemenea e mai probabil să întâlnim absolvenți ocupați cu contracte de muncă pe durată determinată printre absolvenții domeniilor *Științe militare și informații* (48,4%), *Sănătate* (45,8%) și *Educație fizică și sport* (30,8%), acestea arătând practic situația foarte dificilă cu care se confruntă sectorul bugetar atunci când acești absolvenți intrau pe piața muncii.

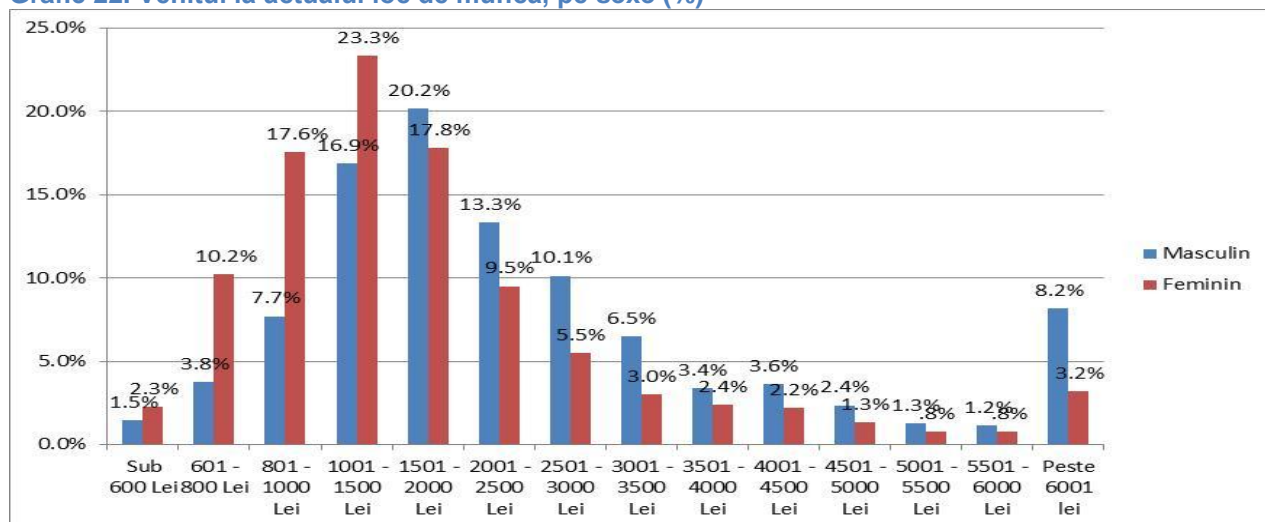
La actualul loc de muncă, marea majoritate a salariaților, atât din cohorta 2006, cât și din cohorta 2010 au **venituri** între 1000 și 2000 de lei, cu alte cuvinte în jurul salariului mediu, precum și între salariul mediu și dublul acestuia. Analizând comparativ distribuția veniturilor la actualul loc de muncă cu distribuția venitului la primul loc de muncă putem constata o mutație a absolvenților în clase de venit mai ridicate, ceea ce arată că treptat absolvenții își îmbunătățesc poziția pe piața muncii, și deci avansează în carieră. Așa cum este firesc este mai probabil să regăsim în clasele superioare de venit absolvenții cohortei 2006, pentru că aceștia și-au putut consolida poziția pe piața muncii în decurs de 5 ani de la absolvire în mult mai mare măsură decât cei aflați în primul an de carieră.

Grafic 21. Venitul la actualul loc de muncă, pe cohorte (%)

Analiza distribuției salariale la actualul loc de muncă pe sexe arată că bărbații reușesc să-și consolideze poziția superioară pe piața muncii din punct de vedere al veniturilor salariale, fiind mai probabil să regăsim femei în categorii de venituri sub salariu mediu pe economie, și bărbați în categorii de venituri peste salariul mediu pe economie.

Grafic 22. Venitul la actualul loc de muncă, pe sexe (%)

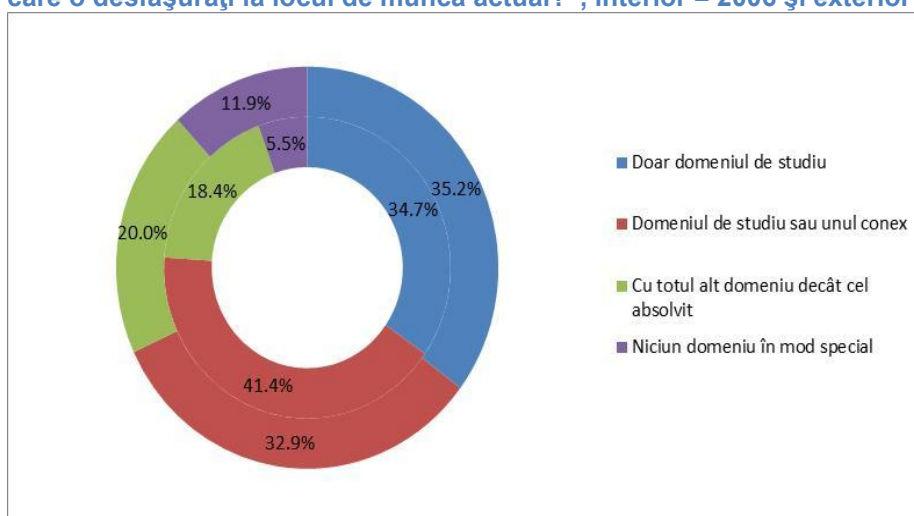

Analiza distribuției absolvenților după tipul de proprietate al angajatorului prezent arată că nu există diferențe notabile între cohortele 2006 și 2010. Practic, aproximativ 65,0% dintre absolvenți lucrează în mediul privat, în vreme ce doar aproximativ 18,0% lucrează în instituții bugetare. Mai mult decât atât, prin intersectarea formei de proprietate al angajatorului prezent cu tipul de finanțare al instituției de învățământ absolvite aflăm că nu există diferențe semnificative între sectorul în care ajung să lucreze absolvenții de instituții private și sectorul în care ajung să lucreze absolvenții de instituții de învățământ publice. Sectorul bugetar atrage 98,4% dintre absolvenții de Științe militare și informații, 50,0% dintre absolvenții de Sănătate și 44,7% dintre absolvenții de Educație fizică și sport. Sectorul privat atrage în proporție de 77,0% dintre absolvenții de Științe economice, 76,5% dintre absolvenții de Științe inginerești, 74,4% dintre absolvenții de Arhitectură și urbanism și 73,4% dintre absolvenții de Științe exacte.

4.7. Analiza adecvării locului de muncă actual la domeniul de studiu

Analiza inserției profesionale a absolvenților de studii superioare trebuie să vizeze nu numai rata de ocupare a acestora sau condițiile lor de muncă, ci și măsura în care cei încadrați pe piața muncii își practică profesia dobândită în școală. Astfel, 35,2% dintre absolvenții din 2010 au apreciat că domeniul propriu de studii este cel mai potrivit pentru locul de muncă actual, 32,9% au declarat că domeniul propriu sau un domeniu conex răspund cel mai bine conținutului muncii lor, 20,0% aveau un loc de muncă în cu totul alt domeniu, iar 11,9% activau în ocupații care nu necesită nici un domeniu de studii anume. Deși aflați într-o fază mai avansată a carierei lor, absolvenții din 2006 nu au reușit să pătrundă, într-o măsură semnificativ mai mare, în locuri de muncă potrivite pregătirii lor. 34,7% dintre aceștia se regăsesc în ocupații care necesită exclusiv domeniul lor de studii, iar 41,4% în ocupații ce solicită domeniul lor de studii sau un domeniu conex. Pe de altă parte, 18,4% dintre cei care au absolvit studiile superioare în 2006 ocupă posturi care nu au nici o legătură cu domeniul lor de studii și 5,5% locuri de muncă ce nu necesită nici un domeniu de pregătire anume.

Grafic 23. „Ce domeniu de studii considerați că este cel mai potrivit pentru tipul de activitate pe care o desfășurați la locul de muncă actual?”, interior = 2006 și exterior = 2010, (%)

Pentru a explica succesul/insuccesul absolvenților de studii superioare în privința inserției pe piața muncii am aplicat o regresie logistică binomială, având ca variabilă dependentă *adecvarea/neadecvarea ocupației practicate la locul de muncă actual față de domeniul de studii*. Această variabilă reprezintă un proxy pentru calitatea inserției profesionale, mai ales în cazul absolvenților de studii superioare, și a fost obținută prin postcodificarea categoriilor de răspuns de la întrebarea referitoare la domeniul de studii potrivit pentru activitatea desfășurată în prezent. Astfel, absolvenții care declară că pentru locul lor de muncă actual cel mai potrivit este domeniul propriu sau un domeniu conex, respectiv nici un domeniu anume au fost incluși în categoria celor care sunt ocupați adecvat, iar restul în categoria celor ocupați neadecvat. Trebuie reținut că, în acest fel, obținem o măsură subiectivă a adecvării/neadecvării ocupării. Variabilele independente incluse în analiza de regresie logistică surprind background-ul educațional al absolvenților (domeniul de studii, forma de finanțare a programului de studii, caracteristici ale programului de studii, înscrierea la studii masterale, înscrierea la studii doctorale, media generală de absolvire), profilul lor socio-demografic (sex, vârstă, mediul de rezidență, regiune), precum și experiența de muncă (numărul locurilor ocupate după absolvire, tipul contractului de muncă, sectorul de activitate, forma de proprietate a companiei/organizației). În plus, pentru a pune în evidență determinanții ocupării adecvate în faze diferite de carieră, am realizat câte un model de regresie logistică pentru fiecare generație de absolvenți de studii superioare: 2006 și 2010.

Rezultatele regresiei logistice pentru **promoția anului 2006** arată că domeniul de studii are o putere explicativă importantă pentru adecvarea ocupării absolvenților de studii superioare. Astfel, comparativ cu absolvenții domeniului științele naturii, absolvenții domeniilor de studii științe exacte, științe juridice, științe economice, arte, științe inginerești, științe militare și informații și sănătate au șanse semnificativ mai mari să lucreze în locuri de muncă adecvate pregătirii lor. Cei care au absolvit domeniul sănătate sunt caracterizați de o probabilitate de ocupare adecvată de 19,5 ori mai mare decât absolvenții

de științe ale naturii, acest lucru datorându-se gradului înalt de specializare și reglementare specifice domeniului medical. Mai mult, în acest sector, lucrătorii dezvoltă, în general, un model liniar de carieră caracterizat de practicarea profesiei dobândite și de mobilitate redusă. De asemenea, absolvenții domeniului științele militare și informații sunt caracterizați de probabilități mult mai mari de a fi ocupați adecvat, în comparați cu cei care au terminat științele naturii. În plus, respondenții care au absolvit programe de studii cu orientare disciplinară largă sau cu bună reputație academică se regăsesc în mai mare măsură în locuri de muncă adecvate pregătirii lor.

Pe lângă specificul programului de studii absolvit, și profilul socio-demografic al respondenților explică șansele acestora de a ocupa locuri de muncă potrivite. În mod surprinzător, genul și vârsta absolvenților nu influențează șansele acestora de ocupare adecvată. Din punct de vedere regional, absolvenții care locuiesc în Nord-Vest, Sud-Est, Sud și Sud-Vest înregistrează valori semnificativ mai mici decât cei din regiunea Vest. Nu în ultimul rând, absolvenții cu domiciliul în mediul urban au șanse mai mici de a ocupa un loc de muncă adecvat pregătirii lor. Pe de altă parte, comparativ cu absolvenții care activează în sectorul servicii, cei care sunt ocupați în toate celelalte sectoare au șanse mai mari de a avea un loc de muncă adecvat, cu mențiunea că cei din agricultură se găsesc în astfel de posturi cu o probabilitate de 3,1 mai mare. Nu în ultimul rând, absolvenții care lucrează în mediul privat se regăsesc în mai mică măsură în ocupare adecvată decât cei care activează în instituțiile publice. Așadar, succesul inserției profesionale operaționalizat ca adecvare/neadecvare a locului de muncă actual este explicat de factori structurali care țin de profilul educațional, zona de domiciliu ori specificul organizației și mai puțin de factori individuali.

Rezultatele analizei de regresie logistică pentru **promoția anului 2010** indică, în mod similar, influența domeniului de studii asupra calității inserției profesionale a absolvenților. Comparativ cu absolvenții domeniului științe ale naturii, cei care provin din domeniul sănătate au cele mai mari șanse să de a ajunge să practice specializarea dobândită, fiind urmați de cei care au absolvit medicina veterinară, științe exacte, arte, științe economice, științe juridice, științe militare și informații, științe umaniste, științe agricole și științe inginerești. În plus, efectele benefice ale investiției în educație sunt puse în evidență de faptul că parcurgerea studiilor masterale crește șansele de ocupare adecvată. Programele de studii care au o orientare disciplinară largă, precum și cele cu renume academic dau absolvenți care ajung, în mai mare măsură, în posturi potrivite pregătirii lor. Un alt element semnificativ se dovedește a fi modalitatea de finanțare a studiilor. Astfel, cei care au studiat pe locuri finanțate integral de la buget ajung mai frecvent în locuri de muncă adecvate.

Pe de altă parte, absolvenții din regiunea Sud-Vest au șanse mai slabe de a ajunge în posturi potrivite, decât cei din Vest. De asemenea, cei din mediul urban sunt mai vulnerabili în fața ocupării inadecvate, comparativ cu cei din mediul rural. Sectorul de activitate are o influență minimă asupra șanselor de ocupare adecvată având în vedere că doar absolvenții din construcții se regăsesc în mai mare măsură în poziții adecvate, comparativ cu cei care lucrează în servicii. În final, atât absolvenții care lucrează în firme private, cât și cei din organizații cu altă formă de proprietate sunt mai prezenți în posturi inadecvate, comparativ cu cei din instituțiile publice.

În concluzie, background-ul educațional al absolvenților cu studii superioare și investiția acestora în educație joacă un rol foarte important în succesul acestora pe piața muncii, rol ce se păstrează și după ce indivizii depășesc faza inițială a carierei. De asemenea, în cazul generațiilor recente, ocuparea locurilor finanțate integral de la buget crește șansa unei ocupări de calitate. Pe de altă parte, genul și vârsta nu își confirmă influența asupra distribuției șanselor pe piața muncii, în vreme ce disparitățile regionale și între cele două medii de rezidență par să influențeze mai mult inserția profesională în faza inițială a carierei. Nu în ultimul rând, sectorul de activitate al serviciilor iese în evidență ca fiind zona de ocupare care atrage cel mai mult absolvenți de studii superioare ocupați inadecvat, în vreme ce ocuparea absolvenților în instituții publice este, în mare măsură, adecvată. Reținem, așadar, influența crescută a factorilor structurali care modelează accesul tinerilor la o inserție profesională de calitate.

Tabel 19. Rezultatele analizei de regresie logistică binomială

(Metoda: Enter) – variabila dependentă: adecvarea dintre ocupația actuală și domeniul de studii (1 = adecvare, 0 = neadecvare)

	Model 1 = 2005	Model 2 = 2009
	Exp(B)	Exp(B)
BACKGROUND EDUCATIONAL		
Domeniul de studii (referința = științe ale naturii)		
<i>Științe exacte</i>	2.732**	6.684***
<i>Științe umaniste</i>	1.869	3.708**
<i>Teologie</i>	0.432	1.819
<i>Științe juridice</i>	2.985**	4.959***
<i>Științe sociale și politice</i>	1.692	3.092***
<i>Științe economice</i>	3.638***	5.123***
<i>Arte</i>	4.126**	6.388**
<i>Educație fizică și sport</i>	1.993	1.435
<i>Științe agricole și silvice</i>	0.48	3.53**
<i>Științe inginerești</i>	2.218*	3.322***
<i>Științe militare și informații</i>	12.728**	3.782**
<i>Medicina veterinară</i>	2.486	8.144***
<i>Sănătate</i>	19.498***	15.193***
Studii masterale (referința = fără studii)		
<i>cu studii masterale</i>	1.214	1.596***
Finanțarea programului de studii (referința = neintegral de la buget)		
<i>integral de la buget</i>	1.176	1.350**
Orientarea disciplinara programului de studii (referința = fără orientare disciplinară largă)		
<i>cu orientare disciplinara largă</i>	2.415***	2.287***
Reputația academică a programului de studii (referința = fără reputație academică)		
<i>cu reputație academică</i>	1.562***	1.340***
PROFIL SOCIO-DEMOGRAFIC		
Regiunea (referința = Vest)		
<i>Nord -Vest</i>	0.613*	1.342
<i>Centru</i>	0.738	0.826
<i>Nord-Est</i>	0.643	1.225
<i>Sud-Est</i>	0.599*	0.748

	Model 1 = 2005	Model 2 = 2009
Sud	0.504*	1.025
București	0.959	0.703
Sud-Vest	0.423**	0.446**
Mediul de rezidență (referința = rural)		
urban	0.458**	0.557**
EXPERIENȚA DE MUNCA		
Sector de activitate actual (referința = servicii)		
Agricultură	3.194***	1.484
Industrie	1.479*	0.849
Construcții	2.283***	1.606*
Forma de proprietate a firmei (referința = instituție publică)		
Firmă privată	0.637***	0.731*
Altă formă	1.074	0.604**
Constant	3.462**	1.267
% corect	82%	79,9%
Nagelkerke R2	0.157	0.120
Model Chi-Square	178.516***	143.071***

Notă: *p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

Notă: absolvenții domeniului de studii "arhitectură și urbanism" au fost eliminați din analiza de regresie din cauza numărului prea mic de cazuri înregistrate

5. Concluzii

Analiza inserției absolvenților de învățământ superior a fost realizată luând în considerare cu precădere următoarele dimensiuni de dezagregare a informațiilor: anul absolvirii, domeniul de studiu, sexul, și tipul învățământului absolvit (public/privat). Trebuie menționată diferența majoră dintre cele două tipuri de promoții investigate: promoțiile 2009 și 2010 fiind organizată conform procesului Bologna. Totuși, ancheta nu are caracter de reprezentativitate, dar numărul mare însă de chestionare culese dau datelor credibilitate și relevanță statistică.

Principalele concluzii ale studiului pot fi formulate astfel:

La nivelul promoțiilor 2009 și 2010 tinde să se accentueze legătura între profilul liceului absolvit și domeniul de studiu al absolventului, deși nu există informații cu privire la determinanții acestui proces. De asemenea, la nivelul promoțiilor 2009 și 2010 crește ponderea învățământului privat, pentru 2009 cu precădere la nivelul domeniilor Științe juridice, Științe politice, Științe economice, Științe umaniste, Educație fizică și sport. Acești absolvenți ai învățământului privat fie fac a doua facultate, fie decid să-și înceapă studiile universitare după ce celelalte tranziții (la viața de familie, la un loc de muncă, etc.) au fost realizate. De altfel, o pondere semnificativă dintre aceștia au loc de muncă la debutul studiilor universitare, loc de muncă pe care îl păstrează pe parcursul studiilor și după.

Marea majoritate a absolvenților, indiferent de promoția investigată, își obțin diplomele în România, și mai mult decât atât, din România urbană. De asemenea, marea majoritate a absolvenților nu apelează la prelungiri a perioadelor de studiu. Aproximativ 1 din 9 absolvenți, fie că vorbim de promoțiile 2005 sau 2006, fie că vorbim de promoțiile 2009 și 2010 au participat la mobilități în străinătate și aproximativ 1 din 7 la proiecte de cercetare derulate în instituțiilor de învățământ urmate.

Nu există diferențe semnificative între cele două tipuri de promoții cu privire la mediile de absolvire, sau cu privire la gradul de satisfacție față de competențele dobândite. Absolvenții de studii superioare tind să valorizeze mai mult competențele și abilitățile transversale dobândite pe parcursul studiilor, marea majoritate a absolvenților apreciind că pentru dezvoltarea ulterioară a competențelor tehnice trebuie urmate cursuri de formare profesională continuă. Trebuie însă subliniat faptul că acest lucru este cvasi-normal pe piața muncii, existând cerințe specifice ale angajatorilor, cerințe care depind de tehnologia folosită de fiecare, de mediul de rezidență, de climatul de lucru etc., cerințe specifice pentru care este firesc ca ulterior angajatorii să investească în satisfacerea acestora prin cursuri de formare profesională continuă.

Pentru cea mai mare parte a absolvenților, procesul de căutare a unui loc de muncă începe după absolvire. Mai mult decât atât, criza economică și financiară lasă urme inclusiv la nivelul comportamentului absolvenților, care pentru promoțiile 2009 și 2010 încep într-un procent mult mai ridicat să își caute loc de muncă încă înainte de absolvire. Așa cum am mai spus, o mare parte a absolvenților de învățământ privat nu-și caută loc de muncă nici măcar după absolvire, pentru că de fapt aceștia au loc de muncă atât pe parcursul studiilor, cât și la finalizarea acestora. Tot criza economică și financiară își pune amprenta și asupra caracteristicilor procesului de căutare a unui loc de muncă pentru cele două promoții: durata de căutare a unui loc de muncă este mai mare pentru absolvenții promoțiilor 2009 și 2010, și de asemenea tot, pentru aceștia numărul angajatorilor contactați până la identificarea unui loc de muncă este mai ridicat.

Mobilitatea pe piața muncii a absolvenților cu studii superioare este însă relativ redusă. Absolvenții promoțiilor 2005 și 2006 au avut în medie peste 2,2 locuri de muncă de la finalizarea studiilor până la momentul realizării anchetei, în vreme ce absolvenții promoțiilor 2009 și 2010 au avut în medie sub 1,4 locuri de muncă. Absolvenții care s-au încadrat într-un loc de muncă potrivit specializării lor tind să rămână în acel loc de muncă, spre deosebire de cei care sunt ocupați inadecvat și care au tendința de a schimba mai multe posturi.

La momentul realizării investigației, marea majoritate a absolvenților au un loc de muncă, poziția promoțiilor 2009 și 2010 fiind net inferioară celor din 2005 și 2006. La nivelul promoțiilor 2009 și 2010 crește probabilitatea continuării studiilor la forme de învățământ avansate (master, studii aprofundate, doctorat), aspect cvasinormal având în vedere că vorbim de o promoție de tip Bologna.

Dacă vorbim însă de inserția absolvenților cu studii superioare, nu trebuie să analizăm doar poziția lor pe piața muncii (ocupați/neocupați), ci și gradul de adecvare al ocupației practicate la domeniul de studiu absolvit, caracteristică esențială a unei ocupări de calitate, capabilă să genereze oportunități efective de carieră absolvenților. Analizele realizate ne arată că background-ul educațional al absolvenților cu studii superioare și investiția lor în educație joacă un rol foarte important în succesul acestora pe piața muncii. În cazul ultimelor generații, absolvire recentă, absolvirea unei instituții publice de învățământ și ocuparea unui loc finanțat integral de la buget cresc șansa unei ocupări de calitate. Pe măsură însă ce absolvenții avansează în carieră, acești determinanți își pierd puterea de influență, devenind mai importantă experiența profesională dobândită de absolvenți.

Domeniul de studii are cea mai mare putere de predicție a probabilității de inserție adecvată.

Genul își confirmă influența asupra distribuției șanselor pe piața muncii, indiferent de momentul carierei, în sensul că absolvenții de sex masculin au acces mai mare la ocupare adecvată, comparativ cu femeile, caracteristică de altfel a piețelor muncii încă tributare modelelor paternaliste.

Sectorul de activitate al serviciilor iese în evidență ca fiind zona de ocupare care atrage cel mai mult absolvenți de studii superioare ocupați inadecvat, aceasta arătând imaturitatea acestui sector pe piața muncii românească și fluctuația acestuia în funcție de diferitele nișe de piață existente.

6. Asupra sustenabilității proiectului

Având în vedere faptul că monitorizarea inserției pe piața muncii a promoțiilor 2006 și 2010, desfășurată în urma prelungirii proiectului cu încă un an, a fost planificată ca etapă de tranziție către realizarea anuală a unor studii independente, la nivelul universităților, și ca urmare a fost desfășurată în condițiile de autonomie decizională crescută dar și de suport financiar diminuat, la nivel instituțional, și rezultatele obținute pentru promoțiile 2006 și 2010 pot fi considerate absolut remarcabile. Evaluarea implementării unui proiect de asemenea anvergură nu se poate însă rezuma la cadrul limitativ al rezultatelor imediate, obținute în urma colectării datelor și realizării analizelor statistice pentru patru promoții de absolvenți. Obiectivul central al proiectului a fost consolidarea rolului universităților în evaluarea modului în care cunoștințele, competențele și abilitățile dobândite sunt suficiente pentru a permite absolvenților de învățământ superior să se angajeze pe piața muncii sau să-și continue studiile. Ca urmare și acțiunile întreprinse au urmărit obținerea unor rezultate de perspectivă la nivelul întregului sistem, prin asigurarea premiselor necesare pentru crearea unei rețele de universități care să realizeze în colaborare studii independente privind inserția absolvenților pe piața muncii, folosind instrumente și metodologii comune, oferind astfel informații riguroase care să poată fi agregate și analizate la nivel național. De aceea, în evaluarea succesului implementării proiectului un element fundamental este analiza sustenabilității acțiunilor întreprinse.

Evitând o generalizare hazardată, se poate totuși considera că problema asigurării sustenabilității reprezintă un element critic pentru multe din proiectele majore implementate la nivel național. Acest fenomen are printre principalele cauze modificările frecvente ale cadrului legislativ și schimbările periodice la nivelul structurii instituționale centrale sau a modului de organizare a acestora, fiind cu atât mai pregnant pentru un domeniu atât de dinamic cum este învățământul superior românesc al ultimilor ani. Instabilitatea sistemului are ca efect reducerea nivelului de predictibilitate a evoluțiilor pe termen mediu și lung. Ca urmare, în cazul în care abordarea avută în planificarea unui proiect nu va avea o perspectivă suficient de largă sau nu va oferi flexibilitatea necesară pentru permanenta adaptare la schimbări neașteptate survenite pe parcursul implementării acestuia, obiectivele urmărite vor fi periclitate încă dinainte de finalizarea sa iar asigurarea sustenabilității rezultatelor obținute va fi exclusă. Însă chiar și în situația în elaborarea proiectului s-a făcut pornind de la o viziune de perspectivă, iar implementarea s-a făcut în sensul dat de această viziune, asigurarea sustenabilității rezultatelor rămâne problematică. Dezvoltarea unui cadru instituțional stabil care să asigure continuitatea demersurilor implică adoptarea unor decizii strategice pe un palier superior celui pe care se află echipa de management a proiectului. În acest context, vom aborda problema sustenabilității rezultatelor proiectului Absolvenții și Piața Muncii dintr-o dublă perspectivă. Vom începe prin a analiza acele elemente care au condus pe parcursul implementării proiectului la crearea premiselor necesare pentru a asigura sustenabilitatea rezultatelor

acestui și vom încheia cu o discuție privind direcțiile de acțiune prin care se poate asigura fructificarea acestor premise după finalizarea proiectului.

Proiectul „Studiul național de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților din învățământul superior: Absolvenții și Piața Muncii” (în continuare denumit APM) a reprezentat *un demers instituțional inițiat la nivel central* de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI). În acest sens, un element remarcabil a fost faptul că în implementarea proiectului UEFISCDI a colaborat cu Centrul Internațional pentru Cercetare în Învățământul Superior (INCHER), Universitatea din Kassel, Germania, echipa centrală și echipele instituționale beneficiind astfel de experiența și expertiza specialiștilor germani. De altfel, unul din obiectivele proiectului era chiar *alinirea la standardele europene* privind identificarea nevoilor și așteptărilor absolvenților de studii superioare o dată ajunși pe piața muncii, dar și a nevoilor celei din urmă cu privire la cunoștințele și abilitățile necesare absolvenților pentru a răspunde cât mai adecvat cerințelor angajatorilor. De aceea, proiectul a fost construit încă de la început ca un demers de învățare a unor practici care sunt curente la nivel european, pe care universitățile din România trebuie să le adopte, pentru a fi competitive pe o piață europeană a educației.

Într-o primă etapă a proiectului a fost monitorizată inserția pe piața muncii a absolvenților promoțiilor 2005 și 2009, iar în cea de a doua, desfășurată în urma prelungirii proiectului cu încă un an, a absolvenților promoțiilor 2006 și 2010. Un rezultat cât se poate de concret și de important obținut în urma desfășurării proceselor de contactare pentru aceste promoții sunt bazele de date create și analizele statistice realizate, elemente care, privite din perspectiva asigurării sustenabilității reprezintă un punct de plecare solid pentru universitățile participante la proiect. Dar acesta nu este singura premisă favorabilă notabilă în acest sens.

Încă de la început s-a avut în vedere formarea unui grup de experți instituționali care, prin participarea activă la majoritatea activităților proiectului (atât cele desfășurate la nivel de universitate, cât și seminariile și întâlnirile de lucru de la nivel central) să acumuleze experiența necesară desfășurării de studii de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de învățământ superior. Astfel, acei experți instituționali care au participat la ambele procese de contactare a absolvenților pot constitui nucleul unui grup de inițiativă la nivel național, beneficiind atât de experiența acumulată cât și de unele demersuri practice realizate pe parcursul implementării proiectului: crearea unei adrese de grup, utilizarea unei liste de discuții, orientarea materialelor promoționale către membri grupului pentru consolidarea identității dar și a legăturilor intra-instituționale (inclusiv rectorului) și exterioare (inclusiv diriginților de poștă). Toate aceste demersuri au avut scopul de a dezvolta un cadru colaborativ între toți participanții la proiect și de a asigura aplicarea unei metodologii unitare, optime de aplicare a chestionarului de monitorizare.

Orientarea activităților în vederea asigurării sustenabilității rezultatelor proiectului este demonstrată și de preocupările constante ale echipei centrale de a elabora metode și instrumente tehnice neperisabile care să poată fi utilizate, atât la nivel central, cât și instituțional și în anii următori, după finalizarea proiectului: proceduri de contactare, modele de scrisori de invitație, procedură mail merge, procedură selecție cu macro (Excel), centralizatoare cu probleme/întrebări și soluții/răspunsuri de interes general. Toate acestea urmăreau crearea condițiilor necesare pentru ca acest tip de exercițiu să fie sustenabil și în viitor, cu resursele materiale disponibile la nivel de universitate.

În contextul general al acestei abordări a fost stabilită și planificarea anului de prelungire al proiectului ca etapă de tranziție către realizarea anuală a unor studii independente, la nivelul universităților, dar urmărind o *metodologie comună*. Astfel, dincolo de obținerea rezultate lor propriu-zise, desfășurarea activității de contactare a absolvenților promoțiilor 2006 și 2010, a urmărit și evaluarea potențialului de sustenabilitate a proiectului, demonstrându-se faptul că acest proces poate continua cu succes și după finalizarea proiectului chiar și în condițiile reducerii semnificative a resurselor financiare disponibile.

După ce primul proces de contactare a absolvenților (pentru promoțiile 2005 și 2009) s-a desfășurat cu un sprijin important acordat de echipa centrală, inclusiv prin alocarea de resurse consistente pentru echipele instituționale la nivelul proiectului, cel de al doilea proces (pentru promoțiile

2006 și 2010) a fost mult mai deschis, echipele instituționale având posibilitatea să utilizeze experiența acumulată. În acest context, abordările privind desfășurarea procesului la nivel instituțional au avut elemente specifice pentru fiecare universitate în parte. Totuși, printr-o analiză a aspectelor majore ale procesului, se pot distinge mai multe grupuri de universități pentru care există premise favorabile ca activitatea de contactare a absolvenților să poată fi desfășurată în bune condiții și după finalizarea proiectului. Astfel, în primul rând poate fi evidențiat grupul de universități care pe lângă invitațiile lansate prin e-mail, au alocat resurse din bugetul propriu pentru a trimite invitații pe format hârtie. În același timp, putem menționa și grupul universităților care deși au desfășurat procesul de contactare în mod independent doar prin e-mail au respectat întru totul calendarul comun stabilit și au reușit să-și actualizeze în paralel și bazele de date cu absolvenții. Nu în ultimul rând, putem evidenția și echipele instituționale care au apelat la platforma informatică dezvoltată la nivel central, implicându-se activ în toate etapele procesului de contactare, inclusiv prin actualizarea periodică a bazelor de date cu absolvenții.

Decizia de a realiza în cadrul proiectului o platformă informatică centrală, cu secțiuni accesibile on-line pentru fiecare universitate în parte, este probabil cel mai important exemplu privind abordarea generală prin care s-a urmărit elaborarea de metode și instrumente tehnice neperisabile, utilizabile în studii centralizate sau instituționale și în anii următori. Construcția platformei a concentrat principalele concepte privind asigurarea sustenabilității proiectului: desfășurarea studiului în condiții financiare restrictive, prin utilizarea contactării prin e-mail a absolvenților, cea mai eficientă metodă din perspectiva efortului uman și material implicat, descentralizarea activităților, prin maniera semi-independentă de utilizare și corelarea eforturilor, prin respectarea unui calendar comun de transmitere a invitațiilor și folosirea de modele de referință pentru acestea. Suplimentar au fost dezvoltate și testate două metode alternative de contactare, care au contribuit (și ar putea să o facă și în viitor) la creșterea ratei de răspuns a absolvenților: transmiterea automată de invitații (cu un text mai succint) către liste de SMS-uri și o variantă de autoînregistrare a absolvenților, dublată de o procedură de transmitere suplimentară a unor scrisori de mulțumire către absolvenții care au accesat chestionarul, reprezentând astfel o metodă de tip "bulgăre de zăpadă". Rezumând, se poate concluziona că utilizând platforma informatică dezvoltată la nivelul UEFISCDI, echipele instituționale vor putea să realizeze în continuare studii de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților proprii, fructificând experiența acumulată pe parcursul desfășurării proiectului le va permite.

Se poate considera că pe parcursul implementării proiectului cele mai importante aspecte pentru asigurarea succesului activității de urmărire a inserției absolvenților pe piața muncii au fost gradului de implicare a instituțiilor de învățământ superior și capacitatea echipei centrale de a asigura cadrul necesar pentru manifestarea concretă a acestui interes. Aceste două elemente rămân fundamentale și pentru asigurarea sustenabilității rezultatelor prin acțiunile ulterioare finalizării proiectului.

Existența unui nivel ridicat de interes în ceea ce privește monitorizarea traseului profesional al absolvenților a fost deja probată în modul cel mai direct prin participarea activă la proiect a mai multor universități, cu un accent special pentru instituțiile care s-au implicat și în perioada de prelungire a acestuia. Conservarea acestui nivel de interes și generalizarea lui pentru toate instituțiile de învățământ superior nu reprezintă însă un demers facil necesitând elaborarea unor politici dedicate și transpunerea lor în acțiuni concertate la nivelul sistemului. Din fericire, mai multe astfel de acțiuni au fost deja întreprinse în ultimii ani, generând o presiune pozitivă și constantă la nivelul întregului sistem. Dintre acestea o importanță aparte au avut introducerea unor elemente dedicate inserției profesionale a absolvenților, atât în procesul de evaluare în vederea clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii sau în procedurile utilizate de ARACIS cât și ca cerință obligatorie stabilită prin Legea educației naționale (nr.1/2011) pentru elaborarea raportului anual al rectorului, devenind implicit "o componentă a răspunderii publice și o condiție fundamentală pentru accesul la finanțările din bugetul public".

Beneficiind de noua deschidere oferită de Legea educației naționale aceste demersuri ar putea fi completate în viitor prin introducerea unui indicator privind monitorizarea integrării absolvenților pe piața muncii de către universități în cadrul metodologiei de repartizare a fondurilor destinate finanțării de excelență pentru componenta privind "Creșterea capacității instituționale și a eficienței manageriale". Acest indicator ar putea urmări mai multe elemente concrete privind activitatea de monitorizare a

absolvenților, considerate a fi definitorii prin prisma experienței acumulate în urma implementării proiectului. În acest sens pot fi menționate cu titlu de exemplificare următoarele componente: existența unui organism (comisie/birou) la nivelul universității având un număr minim de 1 persoană/1000de absolvenți (cu punctaj pentru existență și indice multiplicativ 1 pentru valori peste minimum propus și 0,5 pentru valori inferioare acestuia) care să fie dedicat monitorizării inserției absolvenților (fapt probat prin documente doveditoare); existența unei baze de date cu datele de contact ale absolvenților (cu punctaj în funcție de procentul de absolvenți incluși în bază cu date complete) și a unei metodologii de actualizare periodică a acestora (indice multiplicativ ce se aplică punctajului anterior cu valoarea 1 dacă există și 0,5 sau mai mică dacă nu există); realizarea unui studiu în anul anterior privind inserția absolvenților (punctaj în funcție de numărul de chestionare trimise și de rata de răspuns, raportate la numărul de absolvenți total vizat);etc.

Propunerea prezentată în paragraful anterior reprezintă doar una din metodele posibile de a realiza demersuri în direcția creșterii interesului managementului universitar pentru studiile de inserție profesională a absolvenților, pornind de la contextul legislativ și instituțional existent. Aspectul critic pentru asigurarea sustenabilității rezultatelor proiectului rămâne crearea unui cadru stabil care să permită realizarea acestor studii la nivel național. Deși au fost concepute ca instrumente flexibile având un nivel ridicat de autonomie, nici chestionarul on-line și nici platforma informatică pentru contactarea absolvenților nu pot funcționa independent. Existența unei structuri instituționale care să preia sarcina actualizării periodice a aplicațiilor și formularelor, care să se ocupe de remedierea eventualelor disfuncționalități și să asigure coordonarea proceselor de aplicare a studiului pentru promoții succesive de absolvenți, reprezintă o condiție absolut necesară pentru asigurarea continuității demersului. Înființarea unei astfel de structuri implică însă o decizie modificare instituțională strategică care depășește cadrul acestui proiect. Cu toate acestea, prin bogatul fond metodologic și documentar, prin aplicațiile informatice realizate și, nu în ultimul rând, prin rezultatele obținute în cei doi ani de aplicare a studiului, se poate considera că proiectul oferă fundamentul necesar pentru ca o astfel de decizie să fie adoptată, iar apoi transpusă cu succes în practică